

**RAAHEN SEUTUKUNNAN MAATILAT
MUUTOKSESSA -HANKE**

Loppuraportti

Tammikuu 2006

Sisällysluettelo

ESIPUHE		4
1. TAUSTA JA TAVOITE		
5		
1.1. Tausta		5
1.2. Tavoite ja kohderyhmät		5
2. HANKKEEN HALLINTO, TOTEUTUS JA RAHOITUS		6
3. HANKKEEN AIKATAULU		7
4. HANKKEEN TOIMENPITEET JA TAPAHTUMAT		
4.1. Tilojen liiketaloudellinen ja tuotannollinen osaaminen		7
4.1.1. Koulutus		7
4.1.2. Yrityskohtainen neuvonta		7
4.1.3. Seminaarit		8
4.1.4. Opintomatkat		8
4.1.5. Yhteistyö muiden hankkeiden kanssa	8	
4.2. Maaseudun vapaa-ajanpalvelut ja hevostalous		9
4.2.1. Koulutus		9
4.2.2. Yrityskohtainen neuvonta		9
4.2.3. Hevosurheilukeskuksen kehittämissuunnitelma		9
4.2.4. Opinnäytetyöt		10
4.2.5. Opintomatkat		10
4.2.6. Tarjonnan verkostoituminen		10
4.2.7. Messut		10
4.2.8. Tapahtumat		10
4.3. Nuorten tutustuttaminen maatalouselinkeinon		11
4.3.1. Esittelyt kouluissa		11
4.3.2. Esitteet	11	
4.3.3. Esittelyt messuilla		11
4.3.4. Video		11
4.3.5. Tapahtumat		11
5. HANKKEEN TULOKSET		12

5.1.	Tilojen liiketaloudellinen ja tuotannollinen osaaminen	12	
5.2.	Maaseudun vapaa-ajanpalvelut ja hevostalous	12	
5.3.	Nuorten tutustuttaminen maatalouselinkeinon	12	
6. TIEDOTTAMINEN HANKKEESSA		12	
7. HANKKEEN ARVIOINTI		13	
8. TOIMINTOJEN JATKAMINEN JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET			13
9. YHTEENVETO		14	
10. KIITOKSET		15	
LIITTEET		16	
Liite 1. Hankkeen kustannusarvio, rahoitussuunnitelma ja toteutuneet kustannukset		16	
Liite 2. Hankkeessa järjestetyt koulutukset ja niihin osallistuminen		17	
Liite 3. Hankkeen opintomatkat ja niihin osallistuminen		25	
Liite 4. Matkaraportti opintomatkasta Ruotsiin		26	
Liite 5. Matkaraportti opintomatkasta Saksaan		32	
Liite 6. Matkaraportti opintomatkasta Tanskaan		35	
Liite 7. Matkaraportti opintomatkasta Yhdysvaltoihin		40	

ESIPUHE

Raahen seutukunnan maatilat muutoksessa hanke on nyt päättymässä. Se on ollut yksi suurimpia ja merkittävimpiä hankkeita, mitä Ruukin maaseutuoppilaitoksella on ollut.

Lähtötilanteessa yhdistettiin kaksi aiempaa hankehakemusta; Raahen seutukunnan maatilat muutoksessa ja Suurten maatilojen osaamistason kohottaminen. Loppuvaiheessa mukaan tuli vielä maatilojen sukupolven vaihdosten edistäminen lisäämällä nuorten kiinnostusta elinkeinoa kohtaan.

Kahden hankkeen yhdistäminen suuremmaksi kokonaisuudeksi osoittautui myöhemmin onnistuneeksi ratkaisuksi. Projektin lähtötilanteessa tosin oli olemassa pelkoja siitä, miten kolme erilaista osa-aluetta pystytään onnistuneesti yhdistämään. Jälkeenpäin on helppo todeta, että tässä on onnistuttu erittäin hyvin.

Merkittävä tavoite Ruukin maaseutuoppilaitoksen kannalta on ollut Pohjois-Suomen hevosurheilukeskuksen kehittämissuunnitelman laatiminen ja siihen liittyvien hevosalan ja maaseutumatkailuyritysten markkinoinnin kehittäminen. Projektin ohessa valmistui opinnäytetyö Vaellusreitit suunnittelu Ruukin, Limingan, Siikajoen ja Lumijoen alueella. Työn tarkoituksena oli alueen maaseutumatkailun edistäminen sekä ainutlaatuisen suoluonnon esilletuominen. Vuoden vaihteessa aloittava vaellusyritys on käyttänyt toimintasuunnitelmassaan hyväksi opinnäytetyön tuloksia.

Sikatiiloilla tavoitteena oli tuotannon tehostaminen. Projektin aikana on pidetty useita koulutuksia ja seminaareja, joissa on ollut myös ulkomaisia luennoitsijoita. Näiden koulutusten kautta on saatu selkeitä vinkkejä arkipäivän töihin. Lisäksi järjestetyt opintomatkat ja tilavierailut ovat edesauttaneet tuotannon tehostamista.

Nautakarjatilojen osalta yksi merkittävimmistä asioista on ollut ultralla tehtävät kuukausitarkastukset, joiden käyttöä jatketaan projektin jälkeenkin. Projektin aikana on pystytty lukuisten koulutusten avulla parantamaan mukana olleiden maatilojen liiketaloudellista, taloushallinnollista ja ATK-valmiuksien osaamista.

Projektin toimesta valmistunut video Traktorilla tähtiin on ollut erittäin hyvä ja helppo tapa esitellä maataloutta peruskoululaisille koko Pohjois-Pohjanmaan alueella. Oppilaitoksella järjestettiin myös viime syksynä menestyksellisesti teemapäivä, jonka aikana peruskoululaisilla ja opinto-ohjaajilla oli mahdollisuus vieraila maaseutuoppilaitoksella. Sekä opinto-ohjaajat että oppilaat (yli 900 henk.) saivat päivän aikana selkeän näkemyksen maatalouselinkeinosta. Vastaava tilaisuus kannattaa järjestää tavalla tai toisella myös tulevaisuudessa.

Hankkeen aikana ohjausryhmä on toiminut hyvin aktiivisesti ja se on koko ajan pyrkinyt löytämään yhdessä projektipäällikön kanssa keinoja, joilla hankkeen tavoitteisiin päästään mahdollisimman hyvin. Haluan tässä yhteydessä lausua lämpimät kiitokset projektipäällikkö Ritva Imppolalle ja muille projektissa mukana olleille työntekijöille onnistuneesta hankkeesta. Samalla kiitokset myös ohjausryhmälle, jonka panos projektin onnistumisessa on ollut tärkeä.

Toivottavasti hankkeen aikana liikkeelle lähtenyttä alueellisesti merkittävää kehitystä voidaan edelleen tukea myös tulevalla ohjelmakaudella.

Raahessa 10.1.2006

Jukka Pekka Ansamaa

Raahen koulutuskuntayhtymän joht.
ohjausryhmän pj.

1. TAUSTA JA TAVOITE

1.1. Tausta

Hankkeen suunnittelun lähtökohtana ovat olleet kasvavien maatalojen muutokset, osaamistason uudet vaatimukset ja nuorten innostaminen maaseutuammatteihin.

Pohjois-Pohjanmaa on ollut karja- ja sikatalousvaltaista aluetta ja keskittymistä näihin aloihin alueella tapahtuu edelleen. Erityisesti sikatalous nykypäivänä vaatii erikoisosaamista, jota on tarvittaessa haettava alan edelläkävijämaista.

Maatilojen osaamis- ja koulutustarpeista saatujen selvitysten mukaan maataloilla on tarvetta erityisesti taloushallinto-, tuotanto- ja atk-asioissa. Tuotannon tehostaminen ja liiketaloudellinen osaaminen vaativat tiloilta paljon erityisesti tuotantoon laajentavilla tiloilla.

Vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen kaupunkien läheisyydessä olevilla maaseutualueilla on koettu yhdeksi maaseudun lähes käyttämättömäksi voimavaraksi. Hankealueen voimakas hevosharrastus on yksi tällainen ala, jonka kehittämiseksi alueella on potentiaalia, mukaan lukien uusi Pohjois-Suomen hevosurheilukeskus. Myös muiden vapaa-ajan palveluiden lisääminen alueella tuo sille houkuttelevuutta asuinpaikkana.

Nuorten hakeutuminen maatalousopintoihin on tärkeää, jotta jatkajia alueen tiloille tulevaisuudessa riittäisi ja maatalous pysyisi yhtenä alueen luontaisena vahvuutena.

1.2. Tavoite ja kohderyhmät

Hankkeen ensimmäinen kohderyhmä on tuotantoon tehostavat maatilat Raahen seutukunnan ja Kalajoen alueella. Hankkeen tavoitteena on tuotannon tehostuminen ja liiketaloudellisen osaamisen kasvu ja näiden kautta kannattavuuden parantuminen maataloilla. Tuotannon tehostamiseen pyritään erityisesti sikatilojen kohdalla ja liiketaloudellisen osaamisen kasvuun myös muiden maatilojen osalta. Tuotannon tehostamiseen pyritään mm. sikalayrittäjien ja -työntekijöiden erikoiskoulutuksella, jossa tietotaitoa haetaan sikatalouden edelläkävijämaista. Liiketaloudellisen osaamisen kohottamisessa kohderyhmänä ovat erityisesti tuotantoon laajentavat maatilat.

Toinen kohderyhmä on Raahen seutukunnan maaseudun hevostalous- maaseutumatkailu- ja ohjelmalveluyrittäjät sekä maatilat, jotka voivat tuottaa hevosurheilun tarvitsemia palveluja. Tavoitteena on maaseutumatkailu- ja hevostalouslyritysten palvelujen verkostoituminen, palvelujen laadullinen paraneminen ja yritysten markkinointiosaamisen kasvu niin, että alueelle syntyy hevostalous- ja vapaa-ajan palvelujen keskittymä.

Alueen hevospalvelujen lippulaiva on Ruukin maaseutuoppilaitoksen yhteydessä toimiva Pohjois-Suomen hevosurheilukeskus, jonka toiminnan kehittäminen ja vaikutusten säteileminen vaativat hankkeessa laadittavaa kehittämissuunnitelmaa. Lähialueen maatilojen hevosurheilun oheispalveluja pyritään kehittämään. Koko seutukunnan maaseudun vapaa-ajan palvelujen markkinointia palvelemaan rakennetaan nettiportaali tietokantapohjaisena verkkopalveluna kokoamaan seutukunnan hevos-, maaseutumatkailu- ja vapaa-ajanpalvelujen tarjonta esille ja osajat yhteen. Palveluja kehitetään järjestämällä yrittäjille seminaareja, koulutusta, konsultointia ja opintomatkoja. Markkinointia

kehitetään laatimalla esitteitä, kokoamalla yritysten tarjonta messuille, kehittämällä www- ja mobiilipalveluja.

Kolmantena ryhmänä tavoitellaan maatalojen ja maaseudun nuorta polvea myönteisen asenteen vahvistamiseksi maataloudesta mahdollisena omana elinkeinona. Tavoitteena on antaa maaseutunuorisolle uutta näkökulmaa maatalouselinkeinon. Elinkeinoa esitellään nuorille yrittäjyyden muotona, joka tiiviisti seuraa aikaansa ja on mukana yhteiskunnan muutoksissa. Hankkeessa järjestetään yläasteiden nuorille ja lähiseudun opinto-ohjaajille tutustumisia lähiseudun tiloille ja maaseutuoppilaitokseen.

2. HANKKEEN HALLINTO, TOTEUTUS JA RAHOITUS

Hankkeen hallinnoijana on toiminut Ruukin maaseutuoppilaitos. Hankkeen johtajana on toiminut Ruukin maaseutuoppilaitoksen rehtori Kirsti Joki-Tokola, hankkeen taloushallinnon ovat hoitaneet Anne Tanskanen Ruukin maaseutuoppilaitokselta ja Eila Kukkohovi Raahen koulutuskuntayhtymästä.

Hankkeen ohjausryhmän kokoonpano:

Jukka Pekka Ansamaa, ohjausryhmän pj Raahen koulutuskuntayhtymä PL 7 92101 Raahen p: 08-2105218, 050-555227, f: 08-2105210 e-mail: jukka.pekka.ansamaa@raahenaol.fi	Kirsti Joki-Tokola Ruukin maaseutuoppilaitos Sammalkankaantie 280 92400 Ruukki p: 08-2707112, 040-5750017, f: 08-2707130 e-mail: kirsti.joki.tokola@rmol.fi
Mauri Jaara Raita-ahontie 26 90310 Oulu p: 0400-483064 e-mail: mauri.jaara@pp.inet.fi	Tarja Yrjänä Sakarintie 74 92400 Ruukki p: 08-271186 e-mail: tarja.yrjana@kotinet.com
Tuomo Tamminen Raappanantie 7 92220 Piehinki p: 08-228515, 08-228911, 050-5290059 e-mail: tuomo.tamminen@kotinet.com	Mauno Rahkola Mehtäkyläntie 23 85100 Kalajoki p: 08-462892, 08-462161, 050-5572177 e-mail: mauno.rahkola@pp1.inet.fi
Toini Törmälä Toppilantie 20A 92320 Siikajoki p: 08-241311, 050-5992058 e-mail: tormala@tormalanmatkailumaatila.com	Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus Maaseutusasto Tiina Lämsä PL 86 90101 Oulu p: 010-6028000 e-mail: tiina.lamsa@te-keskus.fi
Kaisu Tuomi Siikajoen kunta 92320 Siikajoki P: 08-2113401, f: 08-2113403 e-mail: kaisu.tuomi@siikajoki.fi	Veikko Kallio Oulun seudun yrityspalvelut 31.12.2003 saakka

Hankkeen toteutusorganisaatioon ovat kuuluneet projektipäällikkö Ritva Impola 15.8.2002 - 31.12.2005, hankkeessa datanomiharjoittelijoina toimineet Sanna Ahtimaa 2.1. - 31.5.2003 ja Riitta Alavaikko 1.9.2003 - 16.1.2004, osa-aikaisena projektityöntekijänä toiminut Marjaana Vuollet 1.8.2003 - 31.5.2004, projektityöntekijänä toiminut Riitta Alavaikko 19.1. - 31.5.2004, 15.7. - 30.4.2005 ja 27.6. - 31.12.2005 sekä osa-aikaisena koulutus suunnittelijana 1.12.2004 - 30.4.2005 toiminut Sirpa Törmikoski.

Hankkeen rahoittajina ovat olleet Suomen valtio, Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto (EMOTR), Raahen seutukunta, Kalajoen kaupunki ja hankkeeseen osallistuneet yritykset ja yksityishenkilöt.

Hankkeen kustannusarvio oli 623 000 €, josta julkista rahoitusta oli 90 % ja yksityistä 10 %. Kustannusarvion julkisesta rahoituksesta EU:n osuus oli 168 399 €, Suomen valtion 299 913 €, Raahen seutukunnan 88 029 €, Kalajoen kaupungin 4 989 €. Kustannusarvion yksityinen rahoitus koostuu luontaisuuorituksista 22 759 € ja yksityisestä rahallisesta osuudesta 39 611 €.

Hankkeen toteutuneet kustannukset ovat 583 815 €, eli kustannusarviosta on toteutunut n. 94 %. Yksityistä rahallista osuutta on toteutunut 44 104 €, luontaisuuorituksina on toteutunut 15982€. Liitteenä 1. on taulukko kustannusarviosta, rahoitussuunnitelmasta ja toteutuneista kustannuksista tarkemmin.

3. HANKKEEN AIKATAULU

Hanketta valmisteltiin jo vuonna 2000 kahtena erillisenä hankkeena, jotka yhdistettiin. Hankkeelle haettiin tässä muodossa rahoitusta 29.4.2002. Rahoituspäätös saatiin 16.5.2002. Hankkeen hyväksytty toteutusaika oli 1.1.2002 - 31.12.2005. Hankkeen käytännön toimet aloitettiin 15.8.2002. Muutoshakemuksilla hankkeen toteutusaikaa haettiin jatkettavaksi vuodella, 31.12.2005 saakka. Jatkoaika hankkeelle oli tarpeen, koska aloitetut toimenpiteet olisivat muuten jääneet keskeneräisiksi.

4. HANKKEEN TOIMENPITEET JA TAPAHTUMAT

4.1. Tilojen liiketaloudellinen ja tuotannollinen osaaminen

Hankkeessa tilojen liiketaloudellista ja tuotannollista osaamista pyrittiin parantamaan järjestämällä yrittäjien esittämää koulutusta, toteuttamalla yritys kohtaista neuvontaa, järjestämällä aihepiireittäin seminaareja ja opintomatkoja sekä edistämällä tilojen liiketaloudellista osaamista toimimalla yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa järjestäen verkostoa tietotekniikan neuvonnassa ja urakoinnin markkinoinnissa.

4.1.1. Koulutus

Hankkeessa järjestettiin tilojen toivomaa koulutusta liiketaloudellisen ja tuotannollisen osaamisen parantamiseksi 96 koulutuspäivää. Aiheina koulutuksissa olivat tietotekniikan käyttötaidot ja maatalouden eri ohjelmien, niin liiketalouden kuin tilojen tuotannossa käytettävien ohjelmien käyttötaidot. Tukihakukoulutusta järjestettiin kunnittain keväällä 2004 ja 2005. Teemapäiviä tilojen tuotannon tueksi järjestettiin erityisaiheista mm. peltoviljelystä, eläinten sairastustuksesta ja nautatilojen erityiskysymyksistä. Maatalousenglannin koulutus järjestettiin kaksi kertaa, peruskurssina 2002-2003 ja jatkokurssina 2005, koska tilat nykyisin ovat yhä enemmän yhteydessä esimerkiksi ulkomaisiin tavarantoimittajiin ja tilat hakevat aktiivisesti tietoa ulkomailta ja mm. internetistä. Liitteenä 2. on luettelo hankkeen järjestämästä koulutuksesta ja niihin osallistumisesta.

4.1.2. Yrityskohtainen neuvonta

Yrityskohtaista neuvontaa maataloille on järjestetty tarpeen mukaan. Sitä ovat antaneet Vagn Johansen, Jeanette Nielsen ja Josva Möller-Jensen tanskalaisina ja Peter van Asten hollantilaisena sikala-asiantuntijoina, Marjaana Vuollet yritysneuvojana ja Esa Piironen tilojen liiketalouden osaajana sekä Riitta Alavaikko tietotekniikan osaajana.

Syksyn 2005 aikana järjestettiin sika- ja nautatiloille eläinterveydenhuollon ammattilaisten asiantuntija-apua. Tiloille tehtiin eläinterveydenhuoltosuunnitelmat ja 12 tilaa oli mukana kokeilussa, jossa tiloilla tehtiin tiineyskontrolleja kerran kuukaudessa. Kaikkiaan tässä toiminnassa mukana oli 19 tilaa.

4.1.3. Seminaarit

Tilojen liiketoiminnallista ja tuotannollista osaamista tukemaan järjestettiin hankkeessa 12 eri seminaaria. Sikataloutta ja sen erityiskysymyksiä käsiteltiin viidessä seminaarissa. Nautatalouden aiheita selvitettiin kahdessa seminaarissa. Koneurakointia ja sen mahdollisuuksia tiloille niin työllistäjänä kuin työtaakan helpottajana esiteltiin kahdessa seminaarissa. Laajenevien tilojen ongelmat ja ratkaisut olivat yhden seminaarin aihe. Yksi seminaari järjestettiin tilojen yhtiöittämisestä. Hankkeen viimeisen seminaarin aihe oli bioenergian mahdollisuudet maaseudulla. Kaikkiaan näissä seminaareissa oli 294 osallistujaa. Osa seminaareista oli kaksi- ja osa yksipäiväisiä.

4.1.4. Opintomatkat

Opintomatkoja hankkeessa järjestettiin 11 kpl, joista 9 oli suunnattu tukemaan tilojen tuotanto- ja liiketaloudellista osaamista.

Opintomatka Ruotsin Jönköpingin Elmia -messuille tehtiin syksyllä 2002, vierailukohteena oli messujen lisäksi robottilypsytila, kaksi hevostallia ja Täbyn laukkarata.

Suomessa järjestettävälle messuille tehtiin hankkeen järjestämänä 4 opintomatkaa, vuonna 2003 Jyväskylän Konekilleriin, vuonna 2004 Tampereen Karjatila 2004 ja Turun KoneFarma 2004 -näyttelyihin ja vuonna 2005 Jyväskylän KoneAgria -näyttelyyn. Näyttelymatkojen yhteydessä tutustuttiin myös matkan varrella eri tuotantosuuntien maataloihin, bioenergiaa tuottaviin ja käyttäviin tiloihin sekä maatalouskoneita valmistaviin tuotantolaitoksiin.

Opintomatka Saksassa sijaitseviin biokaasulaitoksiin järjestettiin syksyllä 2003. Tutustumiskohteina oli viisi eri vaiheessa olevaa biokaasua hyödyntävää tilaa.

Tanskan opintomatka toteutettiin vuonna 2004. Matkan tutustumiskohteet olivat Agromek -messut Herningissä, tanskalainen maaseutuyrittäjien neuvontajärjestö Landbonord, sikatila ja nautatila.

Kahdella hankealueen sikatilallisella oli mahdollisuus tutustus opintomatallaan Yhdysvaltalaiseen sikatalouteen maaliskuussa 2004. Opintomatkan aikana he tutustuivat kahteen isoon emakkosikalaan, eläinkuljetusyritykseen, rehutehtaaseen, yhteen Pohjois-Amerikan suurimpaan maatalouskonevalmistajaan ja maatalouskonekauppoihin.

Keväällä 2005 järjestettiin opintomatka Jalostuspalvelun uudelle sonniasemalle Pieksänmaalle ja kahdelle Kiuruvetiselle maitotilalle.

Ulkomaiden opintomatkojen antia on purettu alueen muille yrittäjille hankkeen järjestämässä seminaareissa ja matkalla mukana olleet ovat jakaneet kokemuksiaan muiden yrittäjien kesken. Liitteinä 4 - 7 on hankkeen ulkomaille tehtyjen opintomatkojen raportit.

4.1.5. Yhteistyö muiden hankkeiden kanssa

Hankkeessa toimittiin yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa kun se oli mahdollista. Hankkeen järjestämistä sikaseminaareista kaksi järjestettiin yhteistyössä Porsaskumppanuus -hankkeen kanssa.

Urakointia koskeva "Kuka tekee konetyön" -seminaari järjestettiin yhdessä Yrittävä maaseutu - Ouluseutu -, Siikalatvan maaseutu - ja PalveluApaja.net -hankkeiden kanssa.

Verkkopalvelusivusto www.palveluapaja.net on yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa laajennettu Raahen seutukunnan alueelle. Palveluapaja.net on internetportaali, jossa esillä on tällä hetkellä yli 350 urakoitsijaa ja työpalveluiden tarjoajaa ympäri Suomen, Raahen seutukunnan alueelta portaalissa on 25 yrittäjää. Hanke on osallistunut yhdessä muiden hankkeiden kanssa www.palveluapaja.net -sivuston esittelyyn Farmari 2004 ja KoneAgria 2005 messuilla.

Maaseutuyrittäjiä palveleva atk-tukipalvelu palvelunumerossa toteutettiin yhteistyössä alan ammattilaisten sekä Yrittävä maaseutu - Ouluseutu - ja Tietofarmi -hankkeiden kanssa. Palvelun vähäisen käytön takia palvelu kuitenkin poistettiin käytöstä joulukuussa 2005.

Opintomatkoja järjestettiin yhdessä muiden hankkeiden kanssa. Työtä maasta -hanke oli kumppanina Tanskan opintomatkan toteutuksessa ja Yrittävä maaseutu - Ouluseutu - ja Oras-hankkeet olivat kumppaneina opintomatalla Jyväskylän KoneAgriaan.

Teemapäiviä on järjestetty yhteistyössä Oras-, Maatilan bioenergiaratkaisut - ja Pohjalaiset naiset - hankkeiden kanssa.

4.2. Maaseudun vapaa-ajanpalvelut ja hevostalous

Raahen seutukunnan maaseudun vapaa-ajanpalveluita ja hevostaloutta on hankkeessa viety eteenpäin. Alueen ihmisille on järjestetty heidän toimintaansa tukevaa koulutusta. Yrityskohtaista neuvontaa on järjestetty mm. tietotekniikan käytöstä ja liiketoimintasuunnitelmien laadinnasta.

Hevosurheilukeskuksen toiminnan vauhdittamiseksi on laadittu kehittämissuunnitelma yhteistyössä sitä käyttävien ja siihen liittyvien tahojen kanssa ja järjestetty erilaisia tapahtumia hevosurheilukeskuksen tunnetuksi tekemiseksi. Aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä hankkeessa on valmistunut kaksi. Hevostalouteen liittyviä opintomatkoja on hankkeessa toteutettu kolme. Messuille on osallistuttu esitellen hanketta, luonnonvara-alaa ja hankealueen yrittäjien yhteistä, www.maalta.net -nettiportaalia.

4.2.1. Koulutus

Hankkeessa järjestettiin yrittäjien toivomaa koulutusta maaseudun vapaa-ajanpalveluita ja hevosalaa koskevista aiheista 59 koulutuspäivää. Aiheina koulutuksissa olivat sähköinen viestintä, markkinointi, kuvankäsittely ja nettisivujen teko. Hevosten hoitoon, käsittelyyn ja valmennukseen liittyviä teemapäiviä järjestettiin siihen saakka, kun Hevosharrastus kylien vetovoimatekijäksi -hanke alkoi marraskuussa 2004. Erilaiset tapahtumat vaativat nykyisin viranomaisen hyväksymät kortilliset järjestyksenvalvojat. Näitä kortteja ei ennen hanketta kovin monella hankealueella ollut. Hankkeessa toteutettiin kolme järjestyksenvalvojakoulutusta, joihin osallistui 60 ihmistä. Samoin tapahtumien tarjoilu, ruokailu ja yritykset, jotka käsittelevät elintarvikkeita tarvitsevat järjestäjiltään hyväksytyt hygieniosaamiskoulutuksen. Tätä varten hankkeessa toteutettiin neljä hygieniosaamiskoulutusta, joista 89 ihmistä sai vaadittavan koulutuksen.

4.2.2. Yrityskohtainen neuvonta

Yrityskohtaista neuvontaa yrittäjille ovat antaneet Marjaana Vuollet liiketoiminnan suunnittelussa, Riitta Alavaikko ja Sanna Ahtimaa tietotekniikan alalla ja Ritva Impola nettisivujen toteutuksessa. Liiketoimintasuunnitelmien tekoon apua on järjestetty kymmenelle maaseudun vapaa-ajan palveluita suunnittelevalle yrittäjälle. Suuri osa näistä keskittyy hevosalan palveluihin.

4.2.3. Hevosurheilukeskuksen kehittämissuunnitelma

Hevosurheilukeskuksen kehittämissuunnitelmaa hiottiin yhdessä Ruukin yrityspiiston, Ruukin kunnan, Ruukin maaseutuoppilaitoksen ja alan harrastajien kesken keväällä 2004. Kehittämissuunnitelma saatiin valmiiksi ja marraskuussa 2004 alkoi Hevosharrastus kylien vetovoimatekijäksi -hanke, joka osaltaan on toteuttanut suunnitelman mukaisia toimia.

4.2.4. Opinnäytetyöt

Hankkeessa tehtiin kaksi opinnäytetyötä, jotka molemmat keskittyivät hevosalaan.

Ruukin maaseutuoppilaitoksen opiskelijoiden Tatja Kamulan ja Marja Kiviniityn päättötyö "Pohjois-Suomen hevosurheilukeskuksen mahdollisuuden alan kehittäjänä Raahen seutukunnassa" valmistui keväällä 2004. Kamula ja Kiviniitty toteuttivat kyselyn Raahen seutukunnan hevosomistajille hevosalan tilasta alueella.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Sari Kittilän ja Marjo Lammin opinnäytetyö "Vaellusratsastusreitin suunnittelu Ruukin, Limingan, Siikajoen ja Lumijoen alueelle" valmistui keväällä 2005. Työssään Kittilä ja Lammi suunnittelivat n. 40 km mittaisen hevosvaellusratsastusreitin Pohjois-Suomen hevosurheilukeskukselta suoluontomaisemien, harjualueen ja muinaisten rantavallien halki Siikajokisuulle Törmälän matkailumaatilalle.

Kumpikin opinnäytetyö on luettavissa ja lainattavissa mm. Ruukin maaseutuoppilaitoksella.

4.2.5. Opintomatkat

Maaseudun vapaa-ajan palveluita ja hevosalaa tukevia opintomatkoja hankkeessa toteutettiin kolme. Opintomatka Ruotsin Jönköpöngin Elmia -messuille tehtiin syksyllä 2002 ja oli suunnattu myös hevosalan ihmisille, heitä varten olivat matkan tutustumiset hevostalleihin ja Täbyn laukkarataan.

Etelä-Suomen hevoskohteisiin tehtiin opintomatka kesällä 2003, tutustumiskohteina olivat Kaustisen ravirata, Tampereen ravit ja Ypäjän hevosopisto, opintomatalla kuultiin myös Markku Saastamoisen luento hevosten ruokinnasta.

Hevosaiheinen opintomatka toteutettiin kesällä 2004 Vieremälle. Opintomatkan aikana tutustuttiin Siekkisen ravitalliin ja Ojantakasen perhekotiin, Einari Vidgren Oy:n toimintaan, Vieremän ravirataan ja osallistuttiin Vieremän raveihin.

4.2.6. Tarjonnan verkostoituminen

Maaseudun vapaa-ajan - ja hevospalveluiden palveluiden verkostoituminen ja niiden kehittäminen on toteutettu pääasiassa hankkeessa luodun maalta.net -yrittäjäverkoston kautta. Mukana tässä on ollut n. 20 yritystä, joista tällä hetkellä mukana www.maalta.net -verkkopalvelusivuilla on 17. Yhteisen verkkopalvelusivuston myötä yrittäjät ovat yhdistäneet toimintaansa muutenkin.

4.2.7. Messut

Alueen maaseutuyritysten markkinointia on edesautettu osallistumalla erilaisille messuille. Tällä on ollut merkitystä yrittäjien markkinointikokemuksen, kriittisen omien tuotteidensa arvioinnin ja laadun kehittämisen osalta.

Hanke on osallistunut yrittäjien kanssa Farmari2003 näyttelyyn Oulussa elokuussa, Oulun Suurmessuille elokuussa 2004, Raahen Messuille huhtikuussa 2005, Perämerenkaaren Kuluttajamessuille Torniossa heinäkuussa 2005 ja Hyvän Olon Messuille Raahessa lokakuussa 2005.

4.2.8. Tapahtumat

Hankkeen aikana on toteutettu yhteistyössä hevosharrastajien ja Siikalaakson hevosystävät ry:n kanssa kolmet harjoitusravit Pohjois-Suomen hevosurheilukeskuksella.

Vuoden 2003 keväällä ideoitiin niinkään hevosalan ihmisten kanssa hevosurheilukeskuksella toteutettu Hevoshäppeninki, jossa kävijöitä oli runsaasti. Tapahtumaa kehitettiin edelleen seuraavaksi vuodeksi ja se toteutettiin kaksipäiväisenä vuonna 2004 keväällä.

Hanke on osallistunut Ruukin luomumarkkinoiden järjestelyihin vuosina 2003 ja 2004.

4.3. Nuorten tutustuttaminen maatalouselinkeinon

Yksi hankkeen päätavoitteista on ollut nuorten innostaminen maaseutuammattaihin. Tätä tavoitetta tukemaan hankkeessa luonnonvara-alaa on esitelty kouluissa ja koulutusmessuilla. Aiheesta on tehty messuilla käytettäviä ja kouluille lähetettyjä esitteitä. Hankkeessa on toteutettu maatalousalan töitä valottava esittelyvideo "Traktorilla tähtiin". Syyskuussa 2005 järjestettiin yläasteikäisille maataloutta esittelevä teemapäivä "Leivän juuret - Maatalous ennen ja nyt".

4.3.1. Esittelyt kouluissa

Hankkeen toteuttamana luonnonvara-alaa on esitelty alueen kouluissa ammatinvalintaansa miettiville nuorille ja opinto-ohjaajille.

4.3.2. Esitteet

Ylivieskan seutukunnassa toteutetun, kouluille suunnatun "Tulevaisuuden tekijät - nuoret" -toimialaesitteen luonnonvara-alaa esittelevä osuus on tehty tässä hankkeessa. Teemapäivää ja messuja varten tehtiin sika- ja nautataloutta esittelevät esitetaulut.

4.3.3. Esittelyt messuilla

Luonnonvara-alan kouluttautumismahdollisuuksia hankkeessa on esitelty paitsi messuilla, joihin hanke on osallistunut yrittäjien kanssa, myös varsinaisilla koulutusmessuilla ja Elävä Maaseutu -messuilla. Koulutusmessut olivat Eteenpäin -messut Oulussa syyskuussa 2005, Elävä Maaseutu ELMA2005 puolestaan järjestettiin Helsingissä marraskuussa 2005.

4.3.4. Video

Maaseutuammattaija ja niihin valmentavaa koulutusta esittelevä video "Traktorilla Tähtiin" saatiin valmiiksi marraskuussa 2004. Draamallisen videon käsikirjoitus on siikajokisen Heikki Tervakankaan käsialaa ja sen on ohjannut ylivieskalainen Heikki Knuutila. Videon teossa oli mukana useita kymmeniä ihmisiä. Videota on jaettu kaikkien Pohjois-Pohjanmaan peruskoulujen käyttöön ja sitä on näytetty useilla messuilla.

4.3.5. Tapahtumat

Maaseutualan kouluttautumismahdollisuuksia tuotiin hankkeessa esille kahdessa eri tapahtumassa. Opinto-ohjaajille järjestettiin huhtikuussa 2003 maaseutupäivä, jossa he tutustuivat paitsi luonnonvara-alan opintoihin myös paikalliseen lypsykarjatalaan.

Pohjois-Pohjanmaan 18 yläasteen 8 - 9 luokkalaiset opinto-ohjaajineen vierailivat Ruukin maaseutuoppilaitoksella järjestetyssä "Leivän juuret - maatalous ennen ja nyt" -tapahtumassa syyskuussa 2005. Tapahtumaan osallistui 909 oppilasta ja 61 opettajaa. Tapahtumassa esiteltiin tämän

alueen tärkeimmät maatalouden tuotantomuodot, maataloutta vuosien saatossa ja maaseutuammattien koulutusta.

5. HANKKEEN TULOKSET

5.1. Tilojen liiketaloudellinen ja tuotannollinen osaaminen

Tilojen tuotannollista ja liiketaloudellista osaamista hankkeessa on kehitetty järjestetyn koulutuksen, opintomatkojen, seminaarien ja yritysکوhtaisen neuvonnan myötä. Kaiken kaikkiaan opiskelupäiviä hankkeessa on kertynyt 2248 päivää. Koulutusten aiheet ovat olleet kaikki yrittäjien toivomia aiheita.

5.2. Maaseudun vapaa-ajanpalvelut ja hevostalous

Hankkeen tavoitteina oli kolmen uuden työpaikan saaminen alueelle ja neljän työpaikan uudistaminen alueella. Uusia yrityksiä piti alueelle syntyä kaksi. Maaseudun vapaa-ajan palvelujen markkinoinnin tueksi piti hankkeessa toteuttaa nettiportaali. Tavoitteet näiltä osin hankkeessa saavutettiin. Hankkeen avittamana alueella aloitti hevoshieronnan/hieronnan yritys ja vuodenvaihteessa aloitti toimintansa vaellusratsastusyritys. Näissä uusissa työpaikkoja on kaksi, lisäksi yksi uusi työpaikka on syntynyt maaseutumatkailuyritykseen. Uudistettuja työpaikkoja hankkeen vauhdittamana on syntynyt viisi, joista kaksi uuden polven sikalayrittäjinä, kolme uudistettua työpaikkaa on tullut verkkopalvelusivusto www.maalta.net -yrittäjien ja www.palveluapaja.net -yrittäjien lisääntyneen työmäärän kautta sekä hevoseläinlääkärin säännöllisten vastaanottojen myötä.

Pohjois-Suomen hevosurheilukeskukselle laadittiin hankkeessa yhteistyönä kehittämissuunnitelma. Hevosvaellusreittien suunnittelun tueksi on käytettävissä hankkeen aikana tehty opinnäytetyö "Vaellusratsastusreitien suunnittelu Ruukin, Limingan, Siikajoen ja Lumijoen alueelle".

5.3. Nuorten tutustuttaminen maatalouselinkeinon

Nuorten mielikuvan murtaminen maaseutuammateista raskaana raadantana ja heidän innostaminen hakeutumaan alan koulutukseen oli hankkeen yksi hankkeen päätavoite. Mielikuvaa pyrittiin murtamaan alasta esittelyvideolla "Traktorilla tähtiin", jota jaettiin kouluille koko Pohjois-Pohjanmaan alueella sekä alasta tehdyllä toimialaesitteellä, jossa 9 eri alan maaseutuyrittäjää kertoo omasta työstään. Myös esite jaettiin kaikille Pohjois-Pohjanmaan kouluille. Tutustumisia maatalousalaan järjestettiin teemapäivien ja messujen avulla.

Ruukin maaseutuoppilaitoksessa vuonna 2002 aloitti 26 uutta nuorisoasteen opiskelijaa, vuonna 2003 aloitti 23 opiskelijaa, vuonna 2004 aloitti 27 opiskelijaa ja vuonna 2005 aloitti 31 uutta nuorisoasteen opiskelijaa.

6. TIEDOTTAMINEN HANKKEESSA

Hankkeen tiedotuskanavana on käytetty Ruukin maaseutuoppilaitoksen nettisivulle liitettyjä hankkeen omia sivuja osoitteessa www.rmol.fi. Hankkeen tapahtumista ja koulutuksista on myös tiedotettu sähköisillä ilmoitustauluilla, lehti-ilmoituksilla ja yrittäjille lähetetyillä henkilökohtaisilla kirjeillä. Hankkeen toiminta on ollut esillä eri tapahtumissa, messuilla ja tilaisuuksissa.

Hankkeen toiminnasta on kirjoitettu useissa lehtijutuissa ja paikallisradiossa hankkeen tapahtumia on myös esitelty.

7. HANKKEEN ARVIOINTI

Hankkeessa edettiin niiden tavoitteiden mukaan, jotka hankkeelle alun perin asetettiin. Tavoitteita on hankkeen edetessä tarkennettu ja täsmennetty luopumatta alkuperäisestä suunnitelmasta. Hankkeelle alun perin saatu rahoitus vuoden 2004 loppuun olisi ollut auttamattomasti liian lyhyt toteutuksen ja tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Yli kolmen vuoden toteutusajalla hankkeelta odotettuihin tuloksiin lähes päästiin. Sikatalous ei lähtenyt ehkä niin vahvasti mukaan kuin alunperin oletettiin. Mukana on kuitenkin koko hankkeen ajan ollut alueen edistyneisimmät sikatilat. Nautatilat heräsivät laajemmin hankkeen toimintaan syksyllä 2004, jonka jälkeen nautatilojen tuotantoon ja erityisongelmiin hankkeessa on paneuduttu. Maatalouden vapaa-ajan palvelut ovat olleet hankkeessa koko sen toteutusajan esillä ja tuloksia yritystoiminnan aikaansaamiseksi on saatu juuri tällä sektorilla eniten. Hevostalous hankkeessa oli mukana vahvemmin 2004 vuoden loppuun saakka. Sen jälkeen alueen hevostaloutta alettiin kehittää erillisessä hankkeessa. Hevostalouden kehittäminen onkin niin laaja alue, ettei tämän hankkeen resurssit olisi riittäneet tarvittaviin toimenpiteisiin. Nuorisolle suunnatussa tiedotuksessa maaseutualan ammattiteistä oli hankkeen alussa epäselvyyttä mitä toimenpiteitä hankkeessa voitiin tehdä. Nyt toteutetut toimenpiteet eroavat jonkin verran alkuperäisestä suunnitelmasta, mutta ovat tuoneet maaseutuammatit esille useimmissa alueen kouluissa.

Hankkeen toiminnasta teetettiin ulkopuolinen hankkeearviointi joulukuussa 2005 Culmentor Oy:llä. Arvioinnissa tutustuttiin hankkeen kirjanpitoon ja dokumentointiin ja haastateltiin hankkeessa mukana olleita yrittäjiä ja hankkeen projektipäällikköä. Yrityshaastattelussa tuli mm. ilmi, että hanke on toiminut vuorovaikutteisesti ja kohderyhmien tarpeet on hankkeessa otettu huomioon. Hankkeen markkinoinnissa tehokkaaksi kanavaksi yllättäen tuli suorakirjeet yrittäjille. Koulutuspainotteiset hankkeet koettiin mielekkäiksi, etenkin kun hankkeesta pystyi poimimaan vain ne koulutukset, joita koki tarvitsevansa.

8. TOIMINTOJEN JATKAMINEN JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Hankkeessa järjestetyille koulutukselle toivotaan yrittäjien piirissä jatkoa. Osaksi tähän tarpeeseen voi vastata Ruukin maaseutuoppilaitos ja osaksi muut alueella toimivat ja tulevat hankkeet. Maatalouden vapaa-ajan palvelujen verkostoituminen ja yhteistyö jatkuu hankkeen jälkeenkin. Hankkeessa luotu verkkopalvelusivusto www.maalta.net jatkuu Pohjanmaan Verkkopalvelut Oy:n palvelimella ja liitettynä heidän portaaliinsa. Tällä järjestelyllä taataan maaseutuyrittäjien verkkopalvelun kehityksen jatkuminen. Yrittäjät ovat löytäneet internetistä kanavan omien tuotteidensa markkinointiin ja yhteistyötä yrittäjien kesken on syntynyt muutenkin. Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa- hanke on toiminut yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa www.palveluapaja.net -portaalin kehittämisessä. Portaalissa on esillä koneurakoitsijoita ja työpalvelujen tarjoajia yli 350 koko maasta. Portaali jatkaa toimintaansa ja sitä edelleen kehitetään. Hankkeen aikana Pohjois-Suomen hevostalokeskuksella Ruukissa aloitti hevosten liikunta-ongelmiin keskittynyt eläinlääkäri Jarno Kauhanen vastaanotot säännöllisin välein. Toiminta on ollut toiminnassa nyt puolitoista vuotta ja vastaanotot jatkuvat vast' edeskin.

Syksyllä 2005 aloitettiin hankkeessa kokeilu kotieläintilojen eläinterveydenhuoltosuunnitelmien päivityksessä ja nautatilojen kuukausitarkastusten teossa. Palaute kokeilusta oli paria tilaa lukuun ottamatta positiivista. Tiloista 11 totesi saaneensa kuukausitarkastuksista välitöntä hyötyä ja halusi jatkaa kuukausitarkastusten teettämistä omin kustannuksin. Eläinlääkärit, jotka tässä kokeilussa olivat mukana, eivät käytännön syistä voi toimintaa täällä jatkaa. Kiinnostunut eläinlääkäri on kuitenkin löytynyt ja toiminta saataneen jatkumaan.

Culmentor Oy:n tekemässä hankearvioinnissa yrittäjien haastatteluissa uusiksi kehittämisalueiksi ehdotettiin tietotekniikan koulutusta, yrittäjien henkisen jaksamisen tukemista, yhtiöittämisasioiden opastusta, ojitukseen liittyvän tiedon hakemista, uusia koulutuspainotteisia hankkeita, hevostallisuunnittelun apua, matkailualan ammattilaisen johtamaa matkailuhanketta ja koneurakoinnin kehittämishanketta.

Hankkeessa matkan varrella kehittämiskohteina on tullut esille tilojen tietoteknisten valmiuksien edelleen parantaminen, koska tilat käyttävät yhä enemmän tietokoneohjelmia tilan arkipäivän toiminnassaan. Tietotekniikan peruskäyttö tiloilla hallitaan aika hyvin, mutta erityisohjelmat vaativat aina oman perehtymisensä asiaan. Pelastussuunnitelmat ovat kasvavilla tiloilla yhä tärkeämpiä, niitä ei kuitenkaan läheskään joka tilalla ole, vaikka se tosipaikan tullen olisi todella tarpeellinen. Hankkeen viimeisen syksyn aikana todettiin ehkäisevän eläinterveydenhuollon merkitys tiloilla. Aihe jäi vähän kesken ja kehittämistä tämän asian suhteen olisi joka tilalla. Hevosyrittäjyyden ja hevosreittien kehittäminen alueella on yksi kasvava kehittämiskohde. Hevosreittien saaminen alueen kaavoitukseen olisi ensiarvoisen tärkeää, jotta asiasta syntyisi selkeät pelisäännöt. Maaseutuyrittäjien kielitaidon kohentaminen tulee vastaan yhä useammalla yrittäjällä, koskapa yhteydenottoa maan rajojen ulkopuolelle yrityksistä käydään jatkuvasti enemmän konekauppojen ja internetistä haettavan tiedon myötä. Bioenergian tuotanto maaseudulla on tulevaisuudessa yksi tärkeä tuotantomuoto. Kiinnostus yrittäjien keskuudessa aiheeseen on tällä hetkellä merkittävä ja tiedon saaminen aiheesta on välttämätöntä.

9. YHTEENVETO

Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa -hanke pääsi vauhtiin elokuussa 2002. Reilu kolme vuotta oli hankkeen toteuttamisen kannalta ihanteellinen hankkeen kesto. Ihmiset saivat rauhassa tulla hankkeen kanssa tutuiksi ja ottaa siitä tarvitsemansa hyöty itselleen. Samoin hankkeen toteuttamisen sai kunnolla suunnitella.

Hankkeen tavoitteina olivat alueen maatilojen tuotannon tehostaminen, liiketaloudellisen osaamisen kohottaminen. Hevosalalla tavoitteina olivat Pohjois-Suomen hevosurheilukeskuksen toiminnan kehittäminen, hevosalan ja maaseudun vapaa-ajan palvelujen tarjonnan lisääminen alueella, sekä niiden markkinoinnin, laadun ja verkostoitumisen kehittäminen. Hankkeen tavoitteena oli myös tutustuttaa nuoriso maaseutualan ammatteihin niin, että he kokisivat ne yhdeksi varteenotettavaksi vaihtoehdoksi ammatinvalinnassaan.

Hankkeen aikana järjestettiin 155 opintopäivää tavoitteiden mukaisista aiheista. Yrityskohtaista neuvontaa järjestettiin 138 päivää. Liiketoimintasuunnitelmia hankkeessa tehtiin 13 uutta yritystoimintaa suunnitteleville tai muutoksia nykyisessä toiminnassaan suunnitteleville ihmisille. Eri maaseutuaiheisia seminaareja järjestettiin 12 kappaletta.

Opintomatkoja hankkeessa toteutettiin 11.

Hankkeen aikana toteutettiin verkkopalvelusivusto www.maalta.net ja hanke osallistui valtakunnallisen www.palveluapaja.net verkkopalvelusivuston kehitystyöhön.

Hankkeen aikana toteutettiin hevosaiheisia tapahtumia mm. Hevoshäppeninkit 2003 ja 2004 sekä kolmet harjoitusravit Siikalaakson hevosystävien kanssa.

Nuorisolle maaseutuammattit esiteltiin messuilla, ala kuvattiin toimialaesitteeseen ja alasta tehtiin kouluille jaettu esittelyvideo "Traktorilla tähtiin". Alaa tehtiin tutuksi myös teemapäivän "Leivän juuret - maatalous ennen ja nyt" merkeissä Ruukin maaseutuoppilaitoksella syksyllä 2005.

Hankkeen tuloksena alueen maaseutuyrittäjien ammattiosaamiseen on tarjottu apua. Uusia työpaikkoja hankkeen avittamana on syntynyt kolme ja uudistettuja työpaikkoja on saatu viisi. Uutta palvelutarjontaa alueelle on syntynyt vaellusratsastus-, hieronta/hevoshieronta- ja maaseudun vapaa-ajan palveluissa. Hevosten liikuntaelinongelmiin keskittynyt eläinlääkäri jatkaa vastaanottojaan Ruukissa. Samoin nautatiloille kuukausitarkastuksia jatkamaan on löytynyt kiinnostunut eläinlääkäri.

Hankkeen kustannusarvio oli 623 700 €, josta toteutui 583 812 €, eli n. 94 %. Hankkeen rahoittajina olivat Suomen valtio, Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto (EMOTR), Raahen seutukunta, Kalajoen kaupunki ja hankkeessa mukana olleet yksityiset ihmiset.

Hankkeen aikana tuli esille asioita, jotka olisivat kehittämisen arvoisia edelleenkin. Yksi niistä yhä on tilojen tietoteknisten valmiuksien parantaminen, toinen on pelastussuunnitelmien luominen tiloille, kolmas eläinterveydenhuoltoon panostaminen, neljäs hevosreittien kehittäminen alueelle, viides maaseutuyrittäjien kielitaidon kohentaminen ja kuudes bioenergian mahdollisuudet maaseudulla. Nämä ovat niitä asioita, jotka yrittäjät itse ovat nostaneet esille ja luettelosta varmasti puuttuu monia tärkeitä koettuja asioita.

10. KIITOKSET

Hankkeen toteuttamiseen on vaadittu lukuisten ihmisten työpanosta. Kiitokset ensinnäkin hankkeen toimintaan mukaan lähteneille maaseutuyrittäjille muille osallistujille. Hanke on ollut vuorovaikutteinen ja tarvittaviin toimenpiteisiin on saanut aina vinkkiä kohderyhmiltä.

Ohjausryhmä on hankkeessa toiminut nimensä mukaisesti hankkeen ohjaavana tahona. Ohjausryhmässä on keskusteltu tehtävistä toimenpiteistä ja ohjausryhmä on toiminut tukena tehdyissä toimenpiteissä. Ruukin maaseutuoppilaitos hankkeen toimintaympäristönä on ollut ideaalinen. Hankkeen tapahtumiin on löytynyt tarkoituksenmukaiset tilat, tapahtumien järjestelyt, ruokailut ja kahvitukset ovat hoituneet mutkattomasti ja henkilökunnan apua on tarvittaessa aina löytynyt. Anne Tanskaselle, Eila Kukkohoville ja Kirsti Joki-Tokolalle erityiskiitokset hankkeen arkipäivän avusta.

Hankkeen toteuttajina ovat projektipäällikön lisäksi olleet hanketyöntekijöinä Riitta Alavaikko, Marjaana Vuollet, Sirpa Törmikoski ja Sanna Ahtimaa. Heille kiitokset mittavasta työpanoksesta hankkeen onnistumiseksi.

LIITTEET

Liite 1. Hankkeen kustannusarvio, rahoitussuunnitelma ja toteutuneet kustannukset

Kustannusarvio, €

	2002	2003	2004	2005	Yhteensä
Palkat ja sivukulut	11 296,00	58 000,00	85 100,00	93 000,00	247 396,00
Ostopalvelut	12 355,00	25 000,00	70 000,00	70 000,00	177 355,00
Matkakulut	4 236,00	26 000,00	14 000,00	20 600,00	64 836,00
Talkootyö	1 059,00	6 200,00	10 100,00	5 400,00	22 759,00
Vuokrat	1 059,00	4 000,00	3 000,00	5 000,00	13 059,00
Toimistokulut	1 941,00	4 000,00	4 000,00	4 000,00	13 941,00
Muut kulut	3 354,00	32 000,00	16 000,00	33 000,00	84 354,00
					0,00
Yhteensä	35 300,00	155 200,00	202 200,00	231 000,00	623 700,00

Rahoitussuunnitelma, €

	2002	2003	2004	2005	Yhteensä
TE-keskus, EU	9 531,00	41 904,00	54 594,00	62 370,00	168 399,00
TE-keskus, valtio	16 976,00	74 636,00	97 238,00	111 063,00	299 913,00
Kunnat yhteensä	5 263,00	23 140,00	30 148,00	34 467,00	93 018,00
Raahen seutukunta	4 981,00	21 899,00	28 530,00	32 619,00	88 029,00
Kalajoen kaupunki	282,00	1 241,00	1 618,00	1 848,00	4 989,00
Yksityinen raha	2 471,00	9 320,00	10 120,00	17 700,00	39 611,00
Talkootyö	1 059,00	6 200,00	10 100,00	5 400,00	22 759,00
Yhteensä	35 300,00	155 200,00	202 200,00	231 000,00	623 700,00

Kustannusten toteutuminen, €

	2002	2003	2004	2005	Yhteensä
Palkat ja sivukulut	14 102,65	54 687,28	82 444,31	79 033,85	230 268,09
Ostopalvelut	1 420,00	22 702,53	57 714,59	78 524,54	160 361,66
Matkakulut	2 551,15	28 870,00	20 378,59	19 931,84	71 731,58

Talkootyö	382,00	7 281,25	8 318,57		15 981,82
Vuokrat	747,85	3 860,61	1 643,60	4 219,01	10 471,07
Toimistokulut	1 583,44	2 660,72	2 431,60	5 548,81	12 224,57
Muut kulut	5 918,49	23 494,26	29 268,74	24 094,38	82 775,87
Yhteensä	26 705,58	143 556,65	202 200,00	211 352,43	583 814,66

Liite 2. Hankkeessa järjestetyt koulutukset ja niihin osallistuminen

Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa

-hankeen järjestämää koulutusta

	Osallistuneet, joista	miehiä	naisia
Maatalousenglanti 30.11.02, 4h	10	3	7
Maatalousenglanti 14.12.02, 4h	12	4	8
Maatalousenglanti 11.1.03, 4h	10	2	8
Maatalousenglanti 1.2.03, 4h	7	4	3
Maatalousenglanti 8.2.03, 4h	8	3	5
Atk:n perustaidot 16.1.03, 6h	9	6	3
Atk:n perustaidot 17.1.03, 6h	7	5	2
Atk:n perustaidot 20.1.03, 6h	8	5	3
Maatalousverotuksen perusteet 27.1.03,6h	11	6	5
Winpig-peruskurssi 28.1.03, 6h	3	2	1
Winpig-peruskurssi 29.1.03, 6h	5	3	2
Tilituki pro -peruskurssi 5.2.03, 6h	9	7	2
Tilituki pro -peruskurssi 6.2.03, 6h	7	5	2
Sähköinen viestintä ja markkinointi 6.2.2003, 3h	6	5	1

Maatalousneuvos -peruskurssi 10.2.03, 6h	6	1	5
Maatalousneuvos -peruskurssi 26.2.03, 6h	5	1	4
Maatalousneuvos			
tilinpäätöskurssi 19.2.03, 6h	6	3	3
Tilituki Pro -peruskurssi, 13.3.03, 6h	4	3	1
Tilituki Pro -peruskurssi, 14.3.03, 6h	4	3	1
Peltotuki Pro -peruskurssi, 24.3.03, 6h	9	9	0
Peltotuki Pro -peruskurssi, 25.3.03, 6h	9	9	0
SikaHyvä -seminaari,23.4.03, 7,5h	40	26	14
SikaHyvä -seminaari,24.4.03, 8h	43	26	17
Yhtiöittämisseminaari, 28.4.03, 6h	5	3	2
Kotimaiset kasvit			
eläinten hoidossa 26.8.03, 4h	4	0	4
Kotimaiset kasvit			
eläinten hoidossa 2.9.03, 3h	6	0	6
Maaseutuyrittäjä työnantajana 24.9.03, 6h	8	4	4
Atk:n peruskurssi 6.10.03, 6h	9	5	4
Atk:n peruskurssi 7.10.03, 6h	6	4	2
Atk:n peruskurssi 27.10.03, 6h	6	3	3
Atk:n peruskurssi 10.11.03, 6h	4	2	2
Atk:n peruskurssi 11.11.03, 6h	6	3	3
Välitilinpäätöksen ja verotuksen			
suunnittelu 4.11.03, 6h	19	11	8
Välitilinpäätöksen ja verotuksen			
suunnittelu 5.11.03, 6h	17	10	7
Kuvankäsittely tietokoneella 28.10.03, 6h	6	3	3
Kuvankäsittely tietokoneella 3.11.03, 6h	6	3	3

Kuvankäsittely tietokoneella 15.12.03, 6h	3	2	1
Eläinten käsittely on taitolaji -koulutus 21.11.2003	72	5	67
Eläinten käsittely on taitolaji -koulutus 22.11.2003	72	5	67
Tuotanto laajenee - kestääkö rahkeet - riittääkö rakkaus -seminaari 28.-29.11.03	7	4	3
Possupäivä 10.12.2003	14	8	6
Koneurakointi ja koneyhteistyö 7.1.2004,6h	9	8	1
Maaseutuyritt. työnantajana 13.1.2004, 6h	6	5	1
Maaseutuyritt. työnantajana 14.1.2004, 6h	6	5	1
Tilituki Pro -peruskurssi 15.1.2004, 6h	8	6	2
Tilituki Pro -peruskurssi 16.1.2004, 6h	8	6	2
Ratatestaus hevosille -koulutus 27.1.2, 6h	10	6	4
Maatalousneuvos peruskurssi 30.1.2004, 6h	8	5	3
Maaseutuyrittäjän atk-aidot 2.2.2004, 6h	2	1	1
Hevosjalostus, siitoshevosten ja varsojen ruokinta 12.2.2004, 6h	8	1	7
Hevosen laaturehun tuotanto 13.2.2004, 6h	2	1	1
Wakka-koulutus 13.2.2004, 6h	9	5	4
Wakka -koulutus 16.2.2004, 6h	8	4	4
Maatalouden veropäivä 17.2.2004, 6h	17	14	3
Maatalousneuvos tilinpäätöskurssi			

20.2.2004, 6h	5	3	2
Maatalousneuvos peruskurssi 23.2.2004,6h	6	4	2
Maatalousneuvos tilinpäätös 26.2.2004, 6h	6	4	2
Peltotuki Pro peruskurssi 22.3.2004, 6h	2	1	1
Peltotuki Pro peruskurssi 23.3.2004, 6h	3	1	2
Wisu -kurssi 26.3.2004,6h	10	7	3
Wisu -kurssi 29.3.2004, 6h	9	7	2
Työhevostaidot -koulutus 26.3.2004, 6h	5	4	1
Työhevostaidot -koulutus 27.3.2004, 6h	6	4	2
Kahdenkert. kirjanpito maatilalla 16.4.04,6h	6	4	2
Eu-tuki -koulutus 6.4.2004 Raahе, 6h	12	5	7
Eu-tuki -koulutus 8.4.2004 Pyhäjoki, 6h	21	14	7
Eu-tuki -koulutus 13.4.2004 Vihanti, 6h	17	15	2
Sikahyvä -seminaari 5.5.2004	18	11	7
Sikahyvä -seminaari 6.5.2004	25	18	7
Järjestysmieskoulutus 21.5.2004, 3h	29	21	8
Järjestysmieskoulutus 22.5.2004, 8h	27	19	8
Järjestysmieskoulutus 23.5.2004, 8h	26	19	7
Yrttikasvit eläinten hoidon tukena 12.6.04	7		7
Yrttikasvit eläinten hoidon tukena 13.6.04	7		7
Yrttikasvit eläinten hoidon tukena 21.8.04	7		7
Yrttikasvit eläinten hoidon tukena 22.8.04	7		7
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 24.9.04	17		17
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 25.9.04	19		19
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 26.9.04	17		17

Hevos- ja koirahieronta -koulutus 29.10.04	16		16
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 30.10.04	17		17
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 31.10.04	18		18
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 26.11.04	15		15
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 27.11.04	16		16
Hevos- ja koirahieronta -koulutus 28.11.04	14		14
Hygieniaosaamiskoulutus 4.11.04	15	2	13
Hygieniaosaamiskoulutus 11.11.04	15	2	13
Hevosten liikuntaelinongelmat JK 10.11.04	54	9	45
Hevosten ruokinta HK 12.11.04	23	8	15
Ravihevosen tie huipulle KL 19.11.04	56	28	28
ATK-perusteet, 15.11.04, 6h	4	2	2
ATK-perusteet, 19.11.04, 6h	1	1	
ATK-perusteet, 22.11.04, 6h	5	2	3
ATK-perusteet, 26.11.04, 6h	2	1	1
ATK-perusteet, 29.11.04, 6h	5	3	2
Järjestysmieskoulutus 3.12.04, 6h	12	9	3
Järjestysmieskoulutus 4.12.04, 7h	12	9	3
Järjestysmieskoulutus 5.12.04, 7h	12	9	3
www-sivujen suunnittelu, 10.12.04, 6h	5	3	2
www-sivujen suunnittelu, 13.12.04, 6h	4	2	2
www-sivujen suunnittelu, 17.12.04, 6h	4	2	2
Koulutuksiin osallistuneet yht 311204 asti	1248	536	712
www-sivujen suunnittelu, 3.1.05, 6h	3	2	1
www-sivujen suunnittelu, 7.1.05, 6h	4	2	2
Ruokinnalla tuloksiin AL 11.1.05	50	2	48
Verotus ja kahdenkertainen kp,13.1.05, 6h	15	12	3

Verotus ja kahdenkertainen kp,14.1.05, 6h	13	11	2
Kuvankäsittely tietokoneella, 17.1.05, 6h	9	4	5
Kuvankäsittely tietokoneella, 21.1.05, 6h	7	3	4
Kuvankäsittely tietokoneella, 24.1.05, 6h	9	3	6
Kuvankäsittely tietokoneella, 28.1.05, 6h	9	3	6
Kuvankäsittely tietokoneella, 31.1.05, 6h	9	3	6
Lehmän ruokinta..., 27.1.05, 6h	21	7	14
Kuka tekee konetyön-seminaari,9.2.05, 6h	63	58	5
Maatalousneuvos-koulutus, 14.2.05, 6h	8	2	6
Maatalousneuvos-koulutus, 18.2.05, 6h	9	1	8
Onnistunut poikiminen..., 16.2.05, 6h	8	3	5
Maatalousneuvos-koulutus, 19.2.05, 6h	8	5	3
Maatalousneuvos-koulutus, 22.2.05, 6h	8	5	3
Hiehosta kestävä lypsylehmä..., 2.3.05,6h	9	5	4
Peltotuki Pro-koulutus, 14.3.05, 6h	5	4	1
Märe-ohjelman koulut, 31.3.05, 6h	7	2	5
Märe-ohjelman koulut, 1.4.05, 6h	5	2	3
Nautaseminaari 13.3.05	12	4	8
Nautaseminaari 14.3.05	10	4	6
Sikaseminaari 15.3.05	19	12	7
Sikaseminaari 16.3.05	14	9	5
Eu-tukikoulutus Pyhäjoki 21.3.2005, 6h	26	22	4
Eu-tukikoulutus Vihanti 4.4.2005, 6h	41	33	8

Eu-tukikoulutus Ruukki 8.4.2005, 6h	22	17	5
Eu-tukikoulutus Pattijoki 14.4.2005, 6h	32	23	9
Agrineuvos-koulutus, 11.4.05, 6h	8	6	2
Tieturva 1, 22.3.05, 8h	11	10	1
Sairasteurastus/Hätäteurastus, 5.4.05,6h	16	10	6
Sairasteurastus/Hätäteurastus, 6.4.05,6h	16	10	6
Tietoturvakoulutus, 15.4.05, 6h	7	3	4
Naudan hedelmällisyys, 15.4.2005, 6h	14	4	10
Hygieniaosaamiskoulutus, 11.4.05, 4h	43	4	39
Hygieniaosaamiskoulutus, 15.4.05, 4h	43	4	39
Maistuvaa ja laadukasta säilörehua, Pyhäjoki 19.4.2005, 6h	6	6	
Ruokohelpin viljely ja kannattavuus Paavola 1.6.2005, 3 h	38	33	5
Naisyrittäjältä Törmälässä 19.7.05, 5h	5		5
Hygieniaosaamiskoulutus, 11.8.05, 3,5h	15	2	13
Hygieniaosaamiskoulutus, 16.8.05, 3,5h	15	2	13
Hygieniaosaamiskoulutus, 18.8.05, 3,5h	17	2	15
Maatalousenglanti 22.9.05, 2,5h	2	2	
Maatalousenglanti 26.9.05, 2,5h	3	3	
Maatalousenglanti 3.10.05, 2,5h	4	4	
Maatalousenglanti 10.10.05, 2,5h	3	3	
Maatalousenglanti 17.10.05, 2,5h	4	4	
Maatalousenglanti 24.10.05, 2,5h	2	2	

Maatalousenglanti 31.10.05, 2,5h	3	3	
Maatalousenglanti 7.11.05, 2,5h	3	3	
Maatalousenglanti 14.11.05, 2,5h	5	5	
Maatalousenglanti 21.11.05, 2,5h	3	3	
Maatalousenglanti 28.11.05, 2,5h	4	4	
Maatalousenglanti 12.12.05, 2,5h	3	3	
Tietotekniikka tutummaksi, 19.9.05, 6h	3		3
Tietotekniikka tutummaksi, 26.9.05, 6h	4		4
Tietotekniikka tutummaksi, 3.10.05, 6h	3		3
Tietotekniikka tutummaksi, 7.10.05, 6h	3		3
Tietotekniikka tutummaksi, 14.10.05, 6h	2		2
Tietoturva, 10.10.05, 6h	6	1	5
Peltopäivä Vihannissa, 3.11.05, 6h	22	22	
Sikahyvä -seminaari 9.11.05	18	9	9
Sikahyvä -seminaari 10.11.05	18	7	11
Nautaseminaari 16.11.05	13	7	6
Nautaseminaari 17.11.05	9	4	5
Järjestysmieskoulutus , 18.11.05, 6h	19	11	8
Järjestysmieskoulutus , 19.11.05, 7h	19	11	8
Järjestysmieskoulutus , 20.11.05, 7h	19	11	8
Hygieniaosaamiskoulutus, 21.11.05, 4,5h	14	3	11
Hygieniaosaamiskoulutus, 22.11.05, 5,5h	14	3	11
Bioenergiaseminaari 16.12.05, 7h	66	63	3
Koulutuksiin osallistuneet yhteensä 2005	1000	550	450
Koulutuksiin osallistuneet yhteensä	2248	1086	1162

Liite 3. Hankkeen opintomatkat ja niihin osallistuminen

Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa
hankkeen järjestämät matkat

Matkat	Päivät	Osall.	Miehet	Naiset	Osallistumispv. yht
Opintomatka Ruotsiin 22. - 25.10.10.2002	4	13	7	6	52
Opintomatka Etelä-Suomen hevoskohteisiin 24. -25.6.03	2	6	0	6	12
Opintomatka Jyväskylään 7.11.03	1	38	33	5	38
Opintomatka Saksaan 5.-7.12.2003	3	3	3		9
Opintomatka Tanskaan 20.-23.1.2004	4	22	12	10	88
Opintomatka USA:han 26.2. - 6.3.2004	10	2	2		20
Opintomatka Vieremälle 23.7.04	1	11	6	5	11
Opintomatka Karjatila 2004 30.9. - 1.10.04	2	16	9	7	32
Opintomatka KoneFarma 14. - 15.10.04	2	38	30	8	76

Opintomatka Sonnihovi/Kiuruvesi					
28. - 29.4.2005	2	11	6	5	22
Opintomatka KoneAgria Jyväskylä	2	26	18	8	52
27.-28.10.2005					
Osallistuneita yhteensä		186	126	60	
Osallistumispäivät yhteensä					412

Liite 4. Matkaraportti opintomatkastasta Ruotsiin

Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa - hankkeen

Opintomatka Ruotsiin

22.-25.10.2002

Matkaraportti

Ritva Imppola

1. Opintomatkan toteutus

Opintomatka toteutettiin yhteistyössä Ruukin maaseutuoppilaitoksen kanssa 22.-25.10.2002. Matkasta ilmoitettiin alueen kuntatiedotteissa ja paikallislehdistä Siikajokilaaksossa. Matkalle osallistui 13 henkilöä. Matka toteutettiin kahdella pikkubussilla. Matkaohjelma oli seuraava:

Tiistai 22.10.2002 klo 8.00 lähtö Ruukin maaseutuoppilaitokselta

klo 9.30 vierailu Vilenin tilalla Sievissä

klo 11.30 lähtö kohti Turku

klo 21.00 laivan lähtö Turusta

Keskiviikko 23.10.02 klo 6.30 saapuminen Tukholmaan

klo 11.00 tutustuminen Elmia maatalous ja
konemessuihin Jönköpingissä.

klo 18.00 majoittuminen motelli Vätterledeniin
Grännassa

Torstai 24.10.02 klo 8.00 bussin lähtö Enköpingiin

klo 11.00 vierailu Melanderin talleilla

klo 16.00 vierailu Täbyn laukkaradalla

klo 20.10 laivan lähtö Tukholmasta

Perjantai 25.10.02 klo 7.30 saapuminen Turkuun

klo 9.00 tutustuminen Harrastetalli Alishaakar
hevoshakaan Mietoisissa

klo 20.00 paluu Ruukin maaseutuoppilaitokselle

2. Opintomatkan tavoitteet

Matka suunnattiin Raahen seutukunnan hevosalan- ja maaseutumatkailuyrittäjille tai -yrittäjiksi aikoville. Matkan tavoitteena oli saada uusia vaikutteita ja toteuttamistapoja monipuoliseen maaseutuyrittämiseen.

3. Tutustumiskohteet

Tutustumiskohteiksi valittiin nykyteknologiaa toteuttanut Vilenin luomulypsykarjatila Sievissä, Elmia Maatalous- ja konemessut Jönköpingissä, mainetta ja kunniaa saavuttanut Melanderin ravitalli Enköpingissä, Täbyn laukkarata Tukholman kupeessa

ja lasten ratsastuksen alkeisopetukseen erikoistunut Harrastetalli Alishaakaran Hevoshaka Mietoisissa.

3.1. Risto ja Anne Vilenin luomulypsykarjatila

Risto ja Anne Vilenillä on uudenaikainen, vuoden toiminnassa ollut robottilypsytila. Parsipihatossa on tilaa 45:lle lehmälle ja rakenteilla on pihattokasvatustilat vasikoille ja lihaksi kasvatettaville mulleille. Tällä hetkellä lypsyssä on 35 lehmää, jotka lypsetään Lelyn robottilypsy-yksiköllä. Kokemukset lypsyrobotista ovat tilalla olleet myönteiset ja eläimet ovat tottuneet uuteen tilanteeseen hyvin. Lehmät, jotka ovat aloittaneet lypsyuransa robotin aikana tarjoutuvat lypsettäväksi jopa 12 kertaa vuorokaudessa ja keskimäärinkin 2,3 kertaa vuorokaudessa.

Parsipihaton tilojen suunnittelussa on pitkälle ajateltu lehmien käyttäytymistä ja tilat toimivat käytännössä niin, että eläimet tuntuvat oloihinsa tyytyväisiltä. Eläimillä on kyllä tilaa, mutta eläinten hoitokäytävissä saisi olla käyttäjien mukaan leveyttä enemmän.

3.2. Elmia Maatalous- ja Konemessut

Jönköpingin Elmia Maatalous- ja Konemessuilla ovat esillä maatalouden uusimmat koneet ja sovellukset. Koneiden koon kasvu näyttää edelleenkin jatkuvan. Näytillä oli uusimpia versioita lähes kaikista traktori- ja työkonemerkeistä. Kenen pellolla ne mahtuvat kääntymään onkin sitten jo eri asiansa. Näkemistä riitti jokaiselle katsojalle.

3.3. Melanderin ravitalli

Stefan Melander aloitti aikanaan valokuvaajana raveissa. Aikansa kuvattuaan hän päätti itse lähteä kokeilemaan miten onnistuisi hevosten valmennuksessa. Tulokset puhuvat puolestaan. Tällä hetkellä hänen tiimillään on maailman huippuluokan ravihevosiä mm. Hambletonianin voittaja Scarlet Knight. Melanderin talli sijaitsee n. 70 km Tukholmasta länteen E18 tien kyljessä. Tallilla on oma harjoitusrata, hiittisuora, kävelytyskone ja tällä hetkellä ainoana maailmassa juoksutus kone. Tallilla työskentelee 15 työntekijää ja valmennettavia hevosia on yli 80. Vuosi sitten tallille on

rakennettu uudet tilat. Silti tähänastiseen menestykseen on päästy toimivissa mutta vaatimattomissa tiloissa. Nähtäväksi jää mihin uusilla, paremmilla tiloilla päästään.

3.4. Täbyn laukkarata

Täbyn laukkarata, n. 15 km Tukholman keskustasta pohjoiseen, on yksi pohjoismaiden virallisista laukkaradoista. Suomessa laukkakisoja ei harrasteta siinä määrin kuin Ruotsissa ja etenkin Isossa-Britanniassa. Täbyssä kisoja vedonlyönteineen käydään viikoittain. Täbyssä on kolme erilaista rataa: hiekkarata, nurmirata ja hakepohjainen rata eri käyttötarkoitusten mukaan. Laukkaradan yhteydessä on lukuisia talleja, joissa asuu vakituisesti yli 350 hevosta, lisäksi radan yhteydessä on väliaikaikarsinoita kilpailujen ajaksi n. 100:lle hevoselle.

3.4. Harrastetalli Alishaakaran Hevoshaka

Harrastetalli Alishaakaran Hevoshaka on lasten ratsastuksenopetukseen erikoistunut talli Mietoisissa, n. 30 km Turusta. Tallilla on tällä hetkellä 13 ratsua, joista suurin osa on koulutettu ratsastukseen tällä tallilla. Talli on yhden naisen talli, jossa järjestetään paitsi ratsastustunteja myös leiritoimintaa lapsille. Ratsastustunteja on viitenä päivänä viikossa, tunnit ovat täynnä ja lähes kaikki tallin käyttäjät ovat 20 km säteeltä.

Tallin tilat on saneerattu vanhaan graniittikivinavettaan, jonka alkuperäistä lattiaa on laskettu yli puoli metriä. Tallille on tehty hyvät lantalatilat ja tallilla on käytössä pieni ratsastuskenttä ja maastopolut. Tulevaisuuden haaveena on maneesi.

4. Mitä jäi matkasta käteen

Kullakin osallistujalla on matkaa kohti henkilökohtaiset odotukset. Matka täytti kaikkien kohdalla odotuksen uusien asioiden näkemisestä. Kaikki olivat matkan päätyttyä sitä mieltä, että lähtemisen vaivan kannatti nähdä.

Robottilypsytilan toimintaa harva oli entuudestaan päässyt näkemään ja vierailu poisti monen kohdalla enkä jyrkkiäkin ennakkoluuloja nykyteknologiaan ja sen toimivuuteen.

Maatalous- ja Konemessuilta päällimmäiseksi jäi ihmetys siitä investointien suuruudesta, johon nykyviljelijän pitäisi olla valmis. Toki messuilta jäi mieleen useitakin näppäriä uusia sovelluksia, joilla työtä helpotetaan, mm. itsepuhdistuvat karsinat ja erityisesti luomuviljelyyn kehitetyt kitkentälaitteet.

Melanderin tallilla nähtiin mihin sisukkaalla työllä ja asiaan paneutumisella päästään. Tallin vanhoista vaatimattomista tiloista on voittopokaaliin saakka juossut useampi hevonen kuin talleilta keskimäärin. Tallin uudet tilat antoivat varmasti ideoita omia tallitilojaan suunnitteleville opintomatkan osallistujille.

Täbyn laukkarataan ei kukaan matkalle osallistuja aikaisemmin ollut tutustunut. Laukkakilpailuja emme ikävä kyllä päässeet näkemään, mutta toisaalta pääsimme näkemään itse radat, esteet, lähtötelineet ja tallit ihan vierestä. Tähän ei olisi ollut mahdollisuutta itse kilpailujen aikana. Vaikka laukkakilpailuja ei täällä Suomessa järjestetäkään siinä mitassa kuin naapurimaassamme, oli antoisaa nähdä niihin liittyvät järjestelyt ja tallitilat.

Viimeinen tutustumiskohteemme Harrastetalli Alishaakaran Hevoshaka Mietoisissa antoi ajatuksia vapaa-ajan hevosharrastustoimintaa suunnitteleville. Pienellä tallilla oli kaikki maneesia lukuun ottamatta, minkä ratsastustalli tarvitsee toimiakseen. Tallin sanoma oli myös se, että pienelläkin tallilla saa elantonsa jos haluaa.

Kaiken kaikkiaan opintomatka onnistui hyvin. Alun perin varauduttiin linja-autolliseen opintomatkalaisiin, mutta tämä ei toteutunut. Pienemmällä joukolla sai tutustumispaikoista ehkä kuitenkin enemmän jokainen irti.

Liite 5. Matkaraportti opintomatkasta Saksaan

Raahen seutukunnan
Maatilat muutoksessa
- hankkeen

Opintomatka Saksaan

5. - 7.12.2003

Matkaraportti
Asko Lundberg
Ritva Imppola

1. Opintomatkan toteutus

Opintomatka toteutettiin yhteistyössä Metaenergia Oy:n kanssa, isäntänä Saksassa toimi Hendrik Becker PlanET Biogastechnik GmbH:sta. Matkasta ilmoitettiin hankkeen internet -sivuilla. Matkalle osallistui 3 sikalayrittäjää Raahen seutukunnasta.

Matkaohjelma oli seuraava:

5.12.2004 Lähtö Oulun lentoasemalta Amsterdamiin
Majoittuminen

6.12.2004 Tutustuminen Vredenin alueen 5 eri biokaasulaitokseen.

7.12.2004 Lennot Amsterdamista Ouluun.

2. Opintomatkan tavoitteet

Matka suunnattiin Raahen seutukunnan kotieläintiloille, joilla on kiinnostusta hyödyntää tilalla tuotettavaa biokaasua energialähteenä. Matkan tavoitteena oli saada uutta tietoa ja toteuttamistapoja biokaasun hyödyntämiseen.

3. Tutustumiskohteet

Tutustumiskohteina olivat viisi eri vaiheessa olevaa biokaasua hyödyntävää tilaa, jotka olivat sika-, kalkkuna ja karjatiloja.

Saksassa biokaasulaitosten valmistus on huomattavasti ammattimaisempaa kuin täällä Suomessa. Laitoksia on valmistettu useita tuhansia ja valmistetaan koko ajan.

Saksassa yhteiskunta tukee hajautettua sähköntuotantoa ja edistää samalla ympäristön suojelua maksamalla takuuhinnan uusiutuvilla energioilla tuotetulle sähkölle. Meille kerrottiin, että sähköntuottaja saa jopa yli 10c/kWh verkkoon toimitetusta sähköstä. (Hinta on sähköpörssissä noin 3c/kWh.) Näin biokaasulaitosten yksikkökoot on voitu kasvattaa suuremmiksi ja samalla saadaan kaasutuksen tuomat hyödyt lietteen käsittelyyn. Kaasutuksessahan liete muuttuu lähes hajuttomaksi ja sen lannoitusarvo paranee lietteen sisältämän tyypen muututtua liukoiseen, kasveille edulliseen muotoon. Lisäksi lietteen patogeenien määrä putoaa niin pieneksi, että lietettä voidaan levittää jopa kasvukauden aikana kasvavalle nurmelle. Tämä on todella tarpeen levitysalojen vähyden takia.

Paikallinen sähkölaitos toimittaa tilalle kaksisuuntaisen mittauskojeiston ja kun tila tuottaa enemmän kuin kuluttaa mittari rekisteröi tuotetun sähkön ja tilanomistajalle maksetaan kuukausittainen palkkio, joka oli esimerkiksi 200kWh:n tuotannolla noin 17000€. Hajautettu sähköntuotanto tuo lisäksi varmuutta sähköntoimituksiin. Kävimme lauantain 6.12. aikana vierailulla viidellä eri laitoksella lähellä Vredeniä. Kaikki laitokset olivat erilaisia ja suunniteltu juuri kyseiselle tilalle. Plan ET:n laitokset ovat suhteellisen isoja Suomen tilakokoon verrattuna. Laitokset rakennetaan paikan päällä ja niille on ominaista suuri betoninen prosessisäiliö. Usein säiliöitä on kaksi, joista toinen toimii lietteen jälkivarastona. Säiliöt on katettu joustavalla kumilla ja tämän kaarevan katon alla on kaasusäiliö. Yhteistä kaikille laitoksille oli varaus laajennukseen tulevaisuudessa. Laitoksia oli rakennettu sikatiloille ja nautakarjatilalle ja osa oli useamman lähinaapurin yhteisiä biokaasulaitoksia. Yhdessä kohteessa naapuri oli noin kilometrin päässä ja liete pumpattiin sieltä korkeapainepumpulla laitokseen ja kaasu vastaavasti johdettiin maanalaista putkistoa pitkin takaisin tilalle käytettäväksi tuotanto- ja asuinrakennuksen lämmitykseen. Huomattavaa oli myös se, että jokaisella laitoksella oli lisäsyöteyksikkö valmiiksi asennettuna. Lisäsyötteillä kasvatetaan kaasun tuotantoa ja joissakin tapauksissa lisäsyötteistä viljelijä saattoi periä niin sanotun porttimaksun, joka on noin 100€/tonni. Eräällä tilalla otettiin maksua vastaan lisäsyötteenä läheisen elintarviketehtaan pizzapaloja. Viljelijä oli tehnyt pitkäaikaisen sopimuksen pizzatehtaan kanssa ja oli lisäämässä sopimuksen myötä sähköntuotantokapasiteettia jopa kolminkertaiseksi nykyisestä, joka oli 260 kWh. Yleensä lisäsyöteyksiköt käyttivät eläimille kelpaamatonta maissia ja vihreitä kasvinosia kuten kauraa. Kauraa käytetään Saksassa maanpeittokasvina varsinaisen viljelyskauden ulkopuolella, sillä maata ei saa jättää ilman kasvillisuutta eroosion takia. Suomessa ei vielä toistaiseksi tueta pientuottajien tuottamaa sähköä mutta ajoneuvokäytön estävä rangaistusvero poistui viime vuoden joulukuussa. Suomikin on menossa kohti järkevää biokaasulle myönteistä aikaa.

Matkanraportin liitteenä on Asko Lundbergin laatima kuvakooste opintomatkan kohteista.

4. Matkan hyödyntäminen

Opintomatkan tiedot ovat arvokkaita mukana olleille maatilayrittäjille. Matkan jälkeen tietoja on tarkoitus levittää Raahen seutukunnan ja Kalajoen alueen muillekin maatilayrittäjille yhteisissä tilaisuuksissa ja suoraan yksittäisille yrittäjille.

Liite 6. Matkaraportti opintomatkasta Tanskaan

Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa - hankkeen

Opintomatka Tanskaan

20.-23.1.2004

Matkaraportti

Ritva Imppola

1. Opintomatkan toteutus

Opintomatka toteutettiin yhteistyössä Työtä maasta -hankkeen kanssa 20.-23.1.2004. Raahen seutukunnan Maatilat muutoksessa -hankkeen osallistujia oli 22 ja Työtä maasta -hankkeen osallistujia 2. Matkasta ilmoitettiin alueen kuntatiedotteissa, paikallislehdissä ja hankkeen internet-sivuilla. Matkalle osallistui 24 henkilöä. Matkaohjelma oli seuraava:

ti 20.1.04	klo 5.00	Kokoontuminen Oulunsalon lentokentällä
	6.05	Lento SK6685 lähtee Oulunsalon lentoasemalta ja laskeutuu Tukholmaan 6.30
	9.25	Lento SK8424 lähtee Tukholmasta ja laskeutuu Billundiin 10.40
	14.00 - 17.00	Vierailupäivä Agromek -messuille Tanskan Herningissä
	20.00	Majoittuminen Best Western Hotel Viborg Golf-hotelliin Viborgissa (n, 50 km Herningista).
ke 21.1.04	klo 8.00	Lähtö hotellilta
	9.00 - 17.00	Vierailupäivä Agromek -messuille
to 22.1.04	klo 9.00	Tutustuminen Tanskan maaseutuneuvontajärjestö Landbonordiin
	13.00 -18.00	Vierailu tanskalaisella sikatilalla
pe 23.1.04	klo 9.00	Vierailu tanskalaisella nautatilalla
	15.40	Lähtö Billundin lentokentällä
	16.40	Lento SK8425 lähtee Billundin lentokentältä ja laskeutuu Tukholmaan 18.00
	22.55	Lento SK6690 lähtee Tukholmasta ja laskeutuu Oulunsaloon klo 1.20

2. Opintomatkan tavoitteet

Matka suunnattiin Raahen seutukunnan, Kalajoen ja Oulun eteläisen alueen maatalousyrittäjille tai yrittäjiksi aikoville. Matkan tavoitteena oli tutustua Euroopan suurimpiin kuuluvien Agromek -maatalousmessujen kautta alan uusimpaan tietoon ja koneistukseen ja saada tuntumaa tanskalaisen neuvontajärjestö Landbonordin ja paikallisten tilojen kautta käytännön yrittäjyyteen tanskalaisittain. Matkan tavoitteena oli myös kokemusten vaihtaminen ja yhteyksien luominen matkalle osallistuvien yrittäjien kesken.

3. Tutustumiskohteet

3.1. Agromek -messut

Agromek messut järjestetään Tanskassa vuosittain Herningin kaupungissa. Tänä vuonna messut järjestettiin 30. kerran ja ajankohta oli 19. - 24.1.2004. Ryhmämme vieraili messuilla kahtena päivänä 20. ja 21.1. Kaksi päivää oli tarpeen, jotta valtavasta messualueesta löysi itse kutakin kiinnostavat ja parhaiten hyödynnettävät asiat. Esillä oli paitsi uusimmat koneet ja laitteet, myös muuta viljelyyn ja karjanhoitoon liittyvää asiaa. Sikalakalusteita oli erittäin laajasti esillä, samoin kuin karjapuolen kalusteita. Eläimiä oli esillä vaatimattomammin, mutta silti kaikki yleisimmät karjarodut.

Kuva 2. Koneantia messuilta, kääntöaura

Kuva 3. Kwick up, juolanpoimuri

3.2. Landbonord -neuvontajärjestö

Kolmantena matkapäivänä vierailimme Tanskan neuvontajärjestö Landbonordin vieraina. Tutustuimme Landbonordin pohjoistanskalaisen alueen toimintaan, jota esitteli isäntämme sikatalousneuvoja Vagn Johansen. Landbonord antaa viljelijöille neuvontaa tuotantoon, liiketalouteen ja tukihakuun liittyen.

Vierailemallamme alueella tilat ovat keskimäärin 40 hehtaaria. Suuri osa niistä on sika- ja nautatiloja. Viljeltävästä peltoalasta suurin osa on vehnällä, toiseksi eniten viljellään ohraa ja kolmantena tulee rypsi. Tilakoot ovat Tanskassakin kasvamassa. Ongelmitta ei Tanskassakaan viljellä. Vuosittaiset erot tilojen tuloissa voivat olla todella suuret. Keskimäärin tilojen tuloista 1/3 saadaan tuista ja 2/3 myydyistä tuotteista. Sopimukset tuotteiden ostajien ja viljelijöiden kesken ovat käytäntö, samoin kuin viljelijöiden ja tavaroiden toimittajien kesken.

3.3. Tilavierailu sikatilalle

Kolmannen matkapäivän toinen puoli vierailtiin Brondeslevissa sijaitsevassa Nielsenin yhdistelmäsiikalassa. Emakoita tilalla oli 670 kpl. Rotuna oli Duroc. Vieroitettuja porsaita tilalla saatiin 27 emakkoa kohti, joka Tanskan mitassakin on todella hyvä. Tilalta porsaita lähtee 12 000 kpl/vuosi ja lihasikoja 6700 kpl/vuosi. Tilalla oli 140 hehtaaria viljelyssä, työntekijöitä tilalla on 4 henkilöä.

Tilalla oli juuri valmistuneet uudet tilat porsaiden jatkokasvatukseen. Investoinnit tästä olivat 6,5 milj. DKK, josta tekniikan osuus oli 1,5 milj. DKK.

Kuva 4. Sikala oli siisti ja valoisa

3.4. Tilavierailu nautatilalle

Neljäntenä matkapäivänä kävimme tilavierailulla nautatilalla. Tilaa on 12 viime vuoden aikana kehitetty niin, että alun 40 lehmän ja 40 hehtaarin tila on tällä hetkellä 200 lehmän ja 150 hehtaarin tila. Tilalla kasvatetaan myös "kesäsikoja" 70-80 kpl

vuodessa, 100 kpl lihakarjanautaa ja 2000 kalkkunaa. Liha myydään suoraan tilalta omasta myymälästä.

Kuva 5. Tilan myymälän edustalta

Päätuotanto tilalla on kuitenkin maidontuotannossa, joka on automatisoitu ruokinnan, ilmastoinnin, lannanpoiston ja lypsyn osalta. Tilalla oli käytössä Galaxy -lypsyrobotti, joita Suomessa ei vielä ole käytössä.

Kuva 6. Sisäkuvaa navetasta, keskellä valvontatorni

Kuva 7. Galaxy -lypsyrobotti

4. Matkan anti

Agromek-messuilta saatiin tietoa alan uusimmasta tekniikasta ja vertailua voitiin tehdä eri vaihtoehtojen välillä. Messuilta löytyi ideoita myös tilojen tuotanto-osaamisen kohottamiseen.

Neuvontajärjestön vierailu antoi kuvaa maaseutuyrittäjyydestä Tanskassa ja loi uskoa yrittämisen jatkumiseen myös täällä koti-Suomessa.

Tilavierailut olivat osa matkan tärkeimmästä ohjelmasta. Käytännön rutiinien hoitaminen isoilla tiloilla tuli käsin kosketeltavan lähelle niin vierailemallamme sika- kuin nautatilalla. Suomessa tilakoot ovat edelleen kasvamassa ja matkalta jäi mielikuva, että oikein järjestettynä isonkin tilan työt ovat kohtuudella järjestettävissä.

Toki kokemuksia vaihdettiin myös matkalle osallistuvien kesken, jolla on erityinen merkitys työssään useimmiten yksin puurtaville yrittäjille.

Liite 7. Matkaraportti opintomatkasta Yhdysvaltoihin

Raahen seutukunnan
Maatilat muutoksessa
- hankkeen

Opintomatka Yhdysvaltoihin

26.2. - 6.3.2004

Matkaraportti
Michael ja Katri Strohecker
Ritva Imppola

1. Opintomatkan toteutus

Opintomatka toteutettiin yhteistyössä Michael ja Katri Stroheckerin kanssa. Michael Strohecker hoiti matkan käytännön järjestelyt ja opintomatkan vierailukohteet sekä toimi matkan johtajana ja tulkkina. Matkasta ilmoitettiin henkilökohtaisilla kirjeillä

kaikille hankealueen sikatilojen yrittäjille. Matkalle osallistui 2 hankealueen sikalayrittäjää. Matkaohjelma oli seuraava:

26.2.2004	Lento USA:aan
27.2.2004	Emakkosikala, rehusekoittamo
28.2.2004	Eläinkuljetusyriitykseen tutustuminen
29.2.2004	Karanteenipäivä
1.3.2004	Franklin Farms sikatila Emakkoyksikkö, 2800 emakkoa. Siemennyspäivä
2.3.2004	White Oaks Mills rehutehdas
3.3.2004	Franklin Farms sikatila Porsitusosastot
4.3.2004	Franklin Farms sikatila Vieroitus ja lihasikaosastot
5.3.2003	Maatalouskonekauppakierros
6.3.2004	Lento kotiin

2. Opintomatkan tavoitteet

Matka suunnattiin Raahen seutukunnan ja Kalajoen sikatilyrittäjille. Matkan tavoitteena oli saada uutta tietoa sikatalouden tuotantomenetelmistä muualla.

3. Tutustumiskohteet

Tutustumiskohteina olivat kaksi eri sikatilaa, rehutehdas, eläinkuljetusyriity ja paikalliset maatalouskonekaupat.

4. Matkan hyödyntäminen

Toteutettu opintomatka oli tärkeä oppimahdollisuus osallistuneille yrittäjille kuin myös muille sikalayrittäjille. Opintomatkan anti on pyritty jakamaan myös niille yrittäjille, jotka eivät itse matkalle ole osallistuneet. Omaksuttua tietoa on jaettu mm. seuraavasti:

1. Kalajoella 5. -6. 5.2005 järjestetty SikaHyväII -seminaari. Matkalle osallistuneet yrittäjät pitivät esityksen matkansa annista.

2. Ikaalisissa esitelmä tuottajien sikaseminaarissa.

3. Lehtiartikkeli matkasta Lihatalous -lehdessä toukokuussa 2005.

4. Rehutehtaan kanssa on parannettu matkalta saatujen oppien mukaan Prestarter - porsasrehua hyvin tuloksin.
5. Tuottajien välisissä keskusteluissa.
6. Erilaisten ryhmien vierailut matkalle osallistuneiden yrittäjien tiloilla.
7. Poliitikkojen ja virkamiesten tapaamisissa matkalle osallistuneet yrittäjät osaavat tuoda esille asioita, jotka vaikuttavat viljelijöitä koskeviin päätöksiin.

Erityisesti ulkomaisiin kohteisiin suunnatut matkat tuovat uudenlaisia ajatuksia ja toiminnan toteuttamismalleja. Ne kyseenalaistavat käytössä olevat toimintamallit ja jos on tarpeen muuttavat niitä parempaan suuntaan.

5. Matkakertomus, kirjoittanut Michael ja Katri Strohecker

27.2.2004 Sensing Farms Oy

Sensing Farms oy on osakeyhtiöpohjainen perheviljelmä, jossa osakkaana ovat perheen isä, kaksi poikaa ja yhden tyttären mies. Jokaisella osakeyhtiön osakkaalla on oma tila, joilla he perheineen tekevät töitä. Lisäksi on kaksi sopimustilaa. Sensing Farms oy:llä on yhteensä 1500 emakkoa ja 25 000 lihasikapaikkaa.

Yrityksen toiminta on aloitettu perheviljelmänä ja toiminnan laajentuessa muodostettiin osakeyhtiö. Osakeyhtiön päätuotantosuunta on sikatalous, mutta lisäksi Sensing Farms oy omistaa 250 lihanautaa, joille omien peltojen maissi käytetään rehuksi.

Tehokas työnteko tuo tulosta

Jay Sensing on yksi Sensing Farm oy:n osakkaista. Jay sanoo, että sianlihantuotanto oli helppo alku maataloustuotannolle. Sikataloudessa voi aloittaa pienestä yksiköstä ja kasvaa turvallisesti. Yritystä on kasvatettu maltillisesti pitäen erityisesti kiinteät kustannukset kurissa. Huomioitavaa on, että yrityksellä ei ole suuria lainoja. Tila tekee hyvää tulosta. Esim. sikatalouden alhaisena vuonna 1998 kun kaikki muut sikatilat Yhdysvalloissa menettivät rahaa, Sensing Farms Oy pystyi pitämään tuotantonsa niukasti plussan puolella

Jayn tilalla on 950 emakkoa, joita hän hoitaa yhdessä vaimonsa ja kahden poikansa kanssa. Jayn tilalla oli aikaisemmin 350 emakon yhdistelmäsikala, mutta hän päätti

keskittyä pelkästään emakoiden hoitoon ja lihasiat siirrettin toiselle tilalle. Sikala on erittäin siisti ja eläimet hyvinhoidettuja.

Tilalla on n. 80 ha omaa peltoa, joilla viljellään maissia ja soijaa. Oma peltoala ei riitä lannan levitykseen, vaan lisäksi on vuokrattuna 15 ha. Urakoitsija levittää lannan omille ja naapurin sopimuspelloille. "Lannan levitys kannattaa ehdottomasti tehdä hyvän urakoitsijan avulla", toteaa Jay. "Työ hoituu tehokkaasti ja nopeasti. Kuormaan mahtuu 27 kuutiota ja kustannus on 75 \$ / h. Omaan kalustoon ei kannattaisi sijoittaa työmenekin ja toisaalta tehokkuuden takia", sanoo Jay Sensing. Kuolleet eläimet kompostoidaan puruun. Komposti käännetään kerran viikossa ja levitetään pelloille kerran vuodessa. Joka vuoden alussa tehdään uusi komposti. Näin kuolleet siat ovat kompostissa vähintään 4 kk.

Jay tekee noin 6 tuntia päivässä töitä sikalassa, 11- ja 13-vuotiaat pojat auttavat koulun jälkeen ja vaimo kiireaikoina kuten porsimisessa ja tavallista suuremmissa vieroitusruuhkissa. Ulkopuolisia työntekijöitä ei ole ollenkaan. Joka viikolla ja joka päivällä on selkeä toimintarytmi. "Työaika tulee käyttää tehokkaasti ja miettiä mitkä työvaiheet voi joko automatisoida tai jättää pois", kiteyttää Jay Sensing ajatuksiaan työajasta. Esimerkkinä työhön käytettävästä ajasta Jay mainitsee sikalan pesun ja eläinten siirron. Tilalla on kahden viikon vieroitusrhythmi, joten pesu on kahden viikon välein. Pesu on myös osittain automatisoitu. "Sikalan pesu on välttämätöntä mutta vie runsaasti työaikaa, joten sen hoito kannattaa ehdottomasti miettiä mahdollisimman vähän työvoiman avulla tehtäväksi".

"Tiine emakko tuo tulosta", toteaa Jay Sensing. Siksi työajasta käytetään suurin osa (n. 60-70%) tiineyksen ja sen seurantaan. Tilalla ei käytetä karjuja astutukseen vaan ainoastaan "kiihoituskarjuina". Kaikki emakot siemennetään ostosiemenellä, joka tulee siemenasemalta. Asema on parin tunnin matkan päässä. Uudistusemakot kasvatetaan itse, joten tilalle ostetaan puhdasrotuista siementä tähän tarkoitukseen. Lisäksi ostetaan lihantuotantosiementä, joka on pääasiassa Pietran-rotua. Tuotantoemakot ovat york- maatiaisristeytyksiä. Siemenannos maksaa noin 5 €. Siemenen laatu erittäin hyvä ja tiinehtyvyyys korkea. Tiinehtyvyyysprosentti on 91%.

Emakoilla hyvä teurashinta - uudistaminen kannattaa

Emakoilla on yksilöllinen ruokinta ja niiden kuntoa seurataan silmämääräisesti.

"Hyväkuntoiset eläimet tuottavat tasaisesti ja säilyvät terveinä, siksi kuntoseuranta on tärkeä toimenpide", perustelee Jay Sensing. Uudistusprosentti on korkea; n. 80 % uudistusensikoita / vuosi. Tähän on pari selkeää syytä. Emakosta saa hyvän

teurashinnan; n. 200 \$ / emakko. Ensikon kasvattaminen maksaa noin 100 \$. Ensikot tiinehtyvät vanhoja emakoita paremmin, joten tiinehtyvyyssprosentti säilyy korkeana nuoren eläinaineksen avulla. Ensikot ovat myös vanhoja emakoita terveempiä.

Terveystilanne on tällä hetkellä hallinnassa entistä tehokkaamman tilaturvallisuuden johdosta. Vierailijoita ei oteta vastaan ja ainoa ulkopuolinen sikalaan menevä henkilö on eläinlääkäri. Tilan lopetettua elävien eläinten oston, tuotanto nousi 2 porsasta / emakko / vuosi ja raskaista epidemioista päästiin eroon. Ainoa sisään tuleva eläinmateriaali on siemen. Suurin terveysongelma on PRRS, jota vastaan rokotetaan säännöllisesti. Rokotukset ja lääkitykset hoidetaan itse.

"Ilman laatu on luultavasti tärkein yksittäinen tekijä hyvän tuloksen kannalta" sanoo Jay Sensing. Siksi ilman laatua tarkkaillaan koko ajan ja siihen ollaan valmiita panostamaan paljonkin tarvittaessa. Rakennusten ilmanvaihto on järjestetty vuodenaikojen vaihtelun mukaan. Talvella sisääntuloilma tulee koko katon alueelta. Katossa on pieniä reikiä, joiden kautta raikas ilma tulee tasaisesti koko rakennukseen. Poistoilma menee lietelantakourujen kautta ulos. Syksyllä ja keväällä käytetään pressuja rakennuksen sivuilla. Kesällä on ns. tunneli-ilmanvaihto ja lisäksi käytetään vesisuihkuja.

Tulevaisuuden tavoitteet ovat jo selvillä, sillä noin viiden vuoden kuluttua pojat ovat riittävän vanhoja ottamaan vastuuta toiminnasta, jolloin Jayn tarkoitus on rakentaa toinen samanlainen sikala. Tällä hetkellä emakot ovat häkeissä koko ajan, mutta uudessa sikalassa tiineet emakot tullaan pitämään suurissa ryhmissä, joihin ne siirretään 45 pv astutuksen jälkeen. Tavoitteena on myös transponderi ruokinta emakoille yksilöllisen ruokinnan varmistamiseksi.

Suunnitelmallisuus ja kustannusten karsinta takaavat menestyksen

Jay Sensing korostaa kolmea asiaa hyvän menestyksen takana: "Tehokas ja järkevä työnteko, suunnitelmallisuus ja kustannusten tarkkailu. Suurin vahvuus toiminnassamme on työmäärän hallinta emakkoa kohti. Liika työ vie kannattavuutta ja jaksamista" sanoo Jay. Työn suunnittelu on ennenkaikkea ryhmämanagement-

hallintaa. Sensing Farming oy:n työmäärä on noin 425 emakkoa henkilöä ja 950 pariskuntaa kohti. Yleensä sopimustuotannossa lasketaan 200 emakkoa / työntekijä.

Rehustus on hallittua ja suunnitelmallista. Sopimustuottajilta ostetaan vilja länneestä, josta tehdään oma sikarehu. Tämä pitää rehukustannuksen n. 10% alhaisempana kuin jos kaikki rehu ostettaisiin valmiina.

Tuotanto on suljettua, vain siemen ostetaan ulkopuolelta. Myös uudistuseläimet kasvatetaan itse, joka säästää lähes 40% eläinkustannuksissa. Ensikot ovat kalliita. Lisäksi terveystilanne säilyy hyvänä.

Lihaskalassa panostetaan erityisesti alkuvaiheen kasvatukseen. Välittömästi vieroituksen jälkeen porsaas siirretään lihasikalaa, jossa ne ovat samassa karsinassa teurastukseen saakka. "Eläinten siirto vie aikaa ja tuo aina stressiä mukanaan. Siksi ylimääräiset siirrot karsitaan", toteaa Jay Sensing. Lihasiat kasvavat neljällä tilalla suurissa yksiköissä. Jokaisessa lihasikalahuoneessa on noin 1000 lihasikaa. Lihaskaporsaat erotellaan sukupuolen ja koon mukaan yhteensä neljään ryhmään: Urokset normaaliporsaat ja pienikasvuiset sekä imisät normaalikokoiset ja pienikasvuiset. Kaikille ryhmille on oma yksilöllinen ruokinta, joka muuttuu joka viikko. Viikottaisella ruokintaohjelmalla saadaan alhaisemmat rehukustannukset ja toisaalta paras mahdollinen kasvu. Lihasiat ova enintään 26 viikkoa lihasikalassa ennen teurastusta, teurasiän vaihdella 130 - 180 vrk:n välillä.

Sensing Farms oy on täysin sitoutumaton, yksityinen tuottaja. Yrityksellä ei ole kiinteitä sopimuksia yhdenkään lihatalon kanssa. Kaikki tuotanto myydään vapaille markkinoille parhaalla tarjotulla hinnalla. Tässä toimintatavassa on sekä riskejä että hyviä puolia. Suurin riski on markkinahinnan putoaminen, jolloin sopimukseton tuottaja on heikossa asemassa verrattuna sopimustuottajiin, joilla on etukäteen sovittu hinta. Vastaavasti myönteisessä markkinatilanteessa yksityinen saa korkean hinnan.

Jay Sensing on hyvin tyytyväinen elämäänsä ja työhönsä. Perhe voi tehdä töitä yhdessä sikalassa eläinten kanssa, tuotanto on hyvin kannattavaa ja sitä on mahdollisuus kasvattaa.

Oma rehusekoitus tuo tulosta ja karsii kuluja

Yrityksellä on oma tilasekoittamo rehuille. Tietokonepohjainen ruokintaohjelma mahdollistaa rehuseptien optimoinnin ja muokkaamisen hyvin yksilölliseksi. Yksi osakkaista vastaa rehusekoittamon toiminnasta. Rehua valmistetaan n. 60 tn / pv ja 220 tn viikossa. Erilaisia reseptejä on ainakin 52. Yhdellä sekoituskerralla on mahdollista valmistaa 5 erilaista rehua. Rehuissa käytetään rasvaa keskimäärin 3 %.

Emakoiden rehu pääasiassa soijaa ja maissia. Porsaiden rehustukseen panostetaan kaikkein eniten, sillä tavoitteena on saada porsaat syömään rehua mahdollisimman varhain. Maittavuus on porsasrehun tärkein tekijä hyvän tuloksen kannalta.

Jay Sensing emakkosikalan Tuotanto ja tulokset

- Emakoita 950 kpl
- 152 pv:n tuotantokierto
- Ryhmävieroitus
- Porsimisia 2.4 emakko / vuosi.
- Porsaita 24 / emakko / vuosi
- Syntyvien määrä on n. 12 porsasta / emakko
- Vieroitettuja n. 11 porsasta / emakko.
- Vieroitusikä: 19-21 vrk
- Vieroituspaino: 6-7 kg

Sensing Farms OY: Tehokkuutta tuotantoon - säästäen kustannuksia:

- Työn suunnittelu -- työn kohdistaminen "oikeisiin" asioihin
- Tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan.
- Urakointipalvelut - tehokkuus!
- Terveysseuranta ja kokonaisterveystilanteen hallinta
- Korkea tiinehtyvyys
- Emakoiden kunnon seuraaminen
- Korkealaatuinen siemen - eläinainees kohdallaan
- Ilman laatua!
- Keskitytään parantamaan sitä mikä tuo rahaa
- Ruokinnan optimointi koko kasvuvaiheen ja tuotosvaiheen ajan

28.2.2004 Eby's trucking company ja New Holland Dealership.

Tutustuminen kotieläinten kuljetusvälineistöön sekä yhteen Pohjois-Amerikan suurimpaan maatalouskonevalmistajaan.

29.2.2004 Välipäivä, välttämätön, että seuraava tila otti vierailijat vastaan .

1.3.2004 Franklin Farms -sikalan siemennysosastoon tutustuminen

Tutustuttiin 2800 emakon yksikköön ja sen siemennystoimintaan.

2.3.2004 White Oak Mills

Tutustuminen sikarehutehtaaseen. Tuottavat myös nautakarjan rehuja, mutta kohteena oli sianrehujen valmistus, laadunvalvonta ja markkinointi. Erityisesti tärkeä kohde olivat pikkuporsaiden rehut.

3-4.3.2004 Franklin Farms.

Tutustuminen 2800 emakon ja näiden tuottamien lihasikojen yksikköön, joka toimii hyvin vahvan sopimustuotannon turvin. Päivien aikana tutustuttiin emakkosikalan toimintaan ja managementiin tarkasti, sekä lihasikalan rakennuksiin, ruokintaan ja managementiin.

5.3.2004 Maatalouskauppakierros

Tutustuminen alueen maatalouskauppojen tarjontaan.

RAAHEN SEUTUKUNNAN MAATILAT MUUTOKSESSA -HANKE

Hankenumero : 1261

Hankkeen diaarinumero : 3650/3514-2000

Loppuraportin laatija: Ritva Imppola